

J A A R V E R S L A G

Nederlands Instituut
voor
Oorlogsdocumentatie

2004

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Amsterdam 2005

Woord Vooraf

Het NIOD-Jaarverslag 2004 is in twee varianten verschenen: de verkorte uitvoering in druk en deze uitgebreide website-versie. Deze website editie kan in print bij het gedrukte jaarverslag worden gevoegd, dat hiervoor speciaal is uitgevoerd met een dubbele omslag.

In 2004 bracht de evaluatiecommissie onder voorzitterschap van prof.dr. H.L. Wesseling, ten behoeve waarvan het instituut in 2003 een zelfevaluatie had opgesteld en die in dat jaar het instituut ook had bezocht, haar rapport uit. De taakuitoefening van het instituut werd zowel wat betreft de documentatie- en informatietaak als wat betreft de kwaliteit van het onderzoek als zeer goed gekwalificeerd, op het punt van de maatschappelijke relevantie zelfs als excellent. De suggestie van de commissie dat het instituut zich vooral zou moeten blijven richten op onderwerpen die direct zijn verbonden met de Tweede Wereldoorlog werd door de directie besproken met de Wetenschapscommissie, de Commissie van Advies en de directie van de KNAW. De discussies werden afgesloten met de conclusie, dat de advies van de commissie-Kossmann (1996/1997) ingeslagen weg van 'beheerste' verbreding van het onderzoeksveld voortgezet dient te worden.

Ondertussen vonden de 'gewone' werkzaamhedenvoortgang met de gebruikelijke reeks van uiteenlopende resultaten. In dit Woord vooraf doe ik een kleine greep daaruit. Een uitgebreid overzicht treft U in het eigenlijke jaarverslag aan. Eind november markeerde het symposium *Sporen die de bezetter achterliet, de archieven van de Duitse overheid in Nederland* de afsluiting van een omvangrijke archiefbewerking. De Centrale Archief Selectiedienst had de bewerking afgerond van de Duitse archieven van het NIOD en de toegangen op deze belangrijke archieven werden op de NIOD-website gezet. De publieke aandacht voor deze archieftoegangen was zo groot dat de website het aantal bezoekers enige tijd ter nauwer nood kon verwerken. Het digitaal toegankelijk maken van de collecties door de toegangen via internet on-line ter beschikking te stellen is in bredere zin een van de topprioriteiten van het instituut. Potentiële gebruikers van de archieven kunnen zo vanaf elke internetplek kijken of het zin heeft het instituut te bezoeken. Vanaf eind 2004 konden 280 NIOD-inventarissen on-line worden geraadpleegd en ook de digitale presentatie van duizend dagboekbeschrijvingen voorzag in een grote behoefte.

Met betrekking tot het onderzoek maken de grote extern gefinancierde onderzoeken goede vorderingen: 'The Impact of Occupation' (subsidie van de European Science Foundation); 'Van Indië tot Indonesië' (subsidie Ministerie van vws); het 'Historical Research Program Japan and the Netherlands' (subsidie regering van Japan) alsmede het KNAW-programma 'Rethinking Regionalism Changing horizons in Indonesia, 1950-2000s'

Van de publicaties die onder auspiciën en van het instituut verschenen, wijs ik in het bijzonder op *Allochtonen van nu & de oorlog van toen: Marokko, de Nederlandse Antillen, Suriname en Turkije in de Tweede Wereldoorlog* van A. van Oord, het resultaat van een externe opdracht (van FORUM); op *Nazi looting. The Plunder of Dutch Jewry during the Second World War*, de Engelse vertaling van *Roof* van G. Aalders; op *Oostboeren, zee-germanen en turfstekers* van D. Barnouw en op *Jaarboek 15, Moderniteit, Modernisme en Massacultuur 1914-1940*, het (tussen) resultaat van het project 'Modernisering en cultuur in Nederland 1914-1940' van mw. M. de Keizer. Samen met mw. S. Tates redigeerde zij deze 400 bladzijden dikke bundel.

Met oog op nieuw te entameren onderzoek vonden twee goed bezochte werkconferenties plaats, waarbij nadere uitwerking van de onderwerpen gericht op vraagstelling en praktische mogelijkheden centraal stonden. Een van deze werkconferenties ging over de lotgevallen van kinderen van 'foute ouders'; de andere boog zich over een mogelijke voortzetting van het onderzoek 'Allochtonen en de Tweede Wereldoorlog'.

In de personele sfeer dient het overlijden van prof. dr. A.E. Cohen te worden gememoreerd. Hij kwam eind 1945 in dienst van Oorlogsdocumentatie en werd al snel hoofd van de Afdeling Bronnenpublicaties en in 1949 adjunct-directeur. In 1960 nam zijn carrière een andere wending door zijn benoeming in Leiden tot hoogleraar Middeleeuwse Geschiedenis. In de voor het instituut zo belangrijke opbouwfase na de bevrijding speelde Cohen een belangrijke rol.

J.C.H.Blom
directeur

Afdeling Informatie en documentatie	4
Algemeen	4
Collectiebeheer	5
Acquisitie bibliotheekcollecties	5
Acquisitie archieven en collecties	5
Aanwinsten	5
Inventarisatie	5
Digitale ontsluiting beeldmateriaal	7
Catalogisering	7
Conservering	8
Informatievoorziening	8
Studiezaal	8
Correspondentieteam	9
ICT activiteiten	9
Publieks- en onderzoeksactiviteiten	12
Onderzoek	12
Projecten	12
Exposities	13
Opleidingen, cursussen en trainingen	13
Afdeling Onderzoek	14
Algemeen	14
Wetenschapscommissie	14
Bijzondere activiteiten	15
Mutaties	15
Voltooide projecten	15
Internationale samenwerking	15
De Azië-projecten	16
Wetenschappelijke onderwijsactiviteiten	18
Lopend onderzoek	18
Geassocieerd onderzoekers	19
Bedrijfsvoering	20
Managementondersteuning, secretariaat & catering	20
Personeel en organisatie	21
Financiën	20
Automatisering	22
Huisvesting	22
Arbo en BHV	22
Bijlagen	
1 Commissies en staf	23
2 Publicaties van NIOD-medewerkers	25
3 Lezingen en voordrachten van NIOD-medewerkers	29
4 Bestuurs- en andere lidmaatschappen van medewerkers	33
5 Overzicht verdere activiteiten en bijeenkomsten	35
6 Aanwinsten: een keuze	36
7 Exploitatierkening 2004 en personeel	38

Afdeling Informatie en documentatie

Algemeen

De kerntaken van de afdeling Informatie en Documentatie zijn: collectiebeheer, acquisitie, inventarisatie, conservering en catalogisering en informatievoorziening: de mondelinge en schriftelijke informatievoorziening op de studiezaal en via het correspondentieteam en *on-line* via de website. Het beleid van de afdeling is gericht op het digitaal toegankelijk maken van de collecties om deze via internet ter beschikking te stellen, de conservering van de collecties volgens de daarvoor algemeen geldende eisen van deze tijd en verbetering van de efficiëntie en kwaliteit van de dienstverlening, zowel de mondelinge en de schriftelijke alsook de *on-line* dienstverlening. In de loop van 2004 werd een begin gemaakt met het converteren van de digitale toegangen op de dagboekencollectie en het digitaliseren van de toegangen tot de archieven. Vanaf eind 2004 kunnen 280 NIOD-inventarissen via de NIOD-website en www.archieven.nl worden geraadpleegd. Een hoogtepunt was de digitale presentatie van duizend dagboekbeschrijvingen.

In dit verslagjaar werd ook in samenwerking met het Museon in Den Haag de gezamenlijke tekeningencollectie uit bezet Nederlands-Indië (1942 – 1945) in het kader van het Geheugen van Nederland gedigitaliseerd. De collectie zal medio 2005 *on-line* worden aangeboden. In het kader van de activiteiten van Metamorfose en het Geheugen van Nederland werd de digitalisering van de collectie Illegale pamfletten en Illegale Brochures afgerond. Ook werd in het kader van deze activiteiten de verfilming van het archief van de Amsterdamse Keurkamer gerealiseerd. Het onderzoek naar de doorzoekbaarheid van de bestanden van het NIOD werd in 2004 afgesloten met het rapport *Zoeken naar de doorzoekbaarheid van de on-line bestanden van het NIOD*. Het onderzoek is mogelijk gemaakt door een subsidie uit het digitaliseringsfonds van de KNAW.

In 2004 werd de bewerking van de archieven van de Duitse instellingen door de Centrale Archief Selectiedienst (CAS) in Winschoten voltooid: *Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft, Generalkommissar zur besonderen Verwendung, Beauftragten des Reichskommissar, Reichskommissar, Höhere SS- und Polizeiführer en Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden*. De toegangen zijn digitaal via de website te raadplegen. Als afsluiting van dit omvangrijke bewerkingsproject organiseerde het NIOD op 30 november een symposium *Sporen die de bezetter achterliet, de archieven van de Duitse overheid in Nederland*.

Het NIOD organiseerde ook in dit verslagjaar drie bijeenkomsten met vertegenwoordigers van Nederlandse herinneringscentra en verzetsmusea die collecties beheren aangaande het beheer en behoud van archieven en collecties met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog. In dit overleg zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot de opzet van een gezamenlijk gedigitaliseerd fotobestand Nederland en de Tweede Wereldoorlog. In samenwerking met het Bureau Oorlogsnazorg van het Nederlandse Rode Kruis, de Gemeente Midden-Drenthe, de gemeentelijke Archiefdienst Amersfoort en de herinneringscentra Amersfoort, Vught en Westerbork bereidt het NIOD een website voor met informatie over de inhoud van de verschillende door deze instellingen beheerde kamparchieven. Voor beide projecten is een startsubsidie verkregen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, eenheid Oorlogsgetroffenen en Herinnering wo II.

In het afgelopen jaar is het concept voor de reizende tentoonstelling die het NIOD rond het thema *Oorlogskind* organiseert voor het herdenkingsjaar 2005 nader uitgewerkt. Er is samenwerking gezocht met het Nationaal Comité 4 en 5 mei, Unicef en War Child Nederland. Met de Anne Frank Stichting is het educatieve programma ingevuld, dat zal resulteren in een werkboekje *Oorlogskind* en een dvd. Deze dvd bevat 14 interviews van oorlogskinderen en andere audiobeelden, die ook in de tentoonstelling zijn opgenomen. Meer informatie over de tentoonstelling wordt geboden op de speciaal hiertoe ontwikkelde website www.oorlogskind.info.

De afdeling Informatie en Documentatie bestond per 31 december 2004 uit een vaste staf van zestien medewerkers en vier tijdelijke medewerkers, die allen betrokken zijn bij de uitvoering van de kernactiviteiten. E. Somers verving vanaf juni 2003 tot 29 februari 2004 D. Barnouw, medewerker in- en externe betrekkingen, die gebruik maakte van de *sabbatical leave*-egeling. M. Tenede werd ter vervanging van de uitvoerende acquisitietaken van E. Somers per 1 mei 2004 in tijdelijke dienst aangesteld tot 31 mei 2005. Tijdens het eerste halfjaar van 2004 heeft mw. C. Rijks hierin eveneens ondersteuning geboden. M. Wilmink werd ter ondersteuning van het toegankelijk maken van de fotocollectie per 1 mei 2004 in tijdelijke dienst aangesteld tot 30 april 2005. Mw. L. Boon werd ten behoeve van het Maleische krantenproject per 1 juni 2004 in tijdelijke dienst aangesteld tot 30 juni 2005. Mw. M. Oosterveld werd ter vervanging van de taken van R. Kok per 1 september tijdelijk aangesteld voor het verder toegankelijk maken van de fotocollectie tot 31 januari 2005. En tot slot werd mw. E. Balkestein per 1 september op uitzendbasis voor de inventarisatie van projecten ten behoeve van particuliere collecties aangetrokken. Mw. P. Links en K. Wilders werden eveneens op uitzendbasis gedurende het jaar 2004 aangetrokken voor het inventariseren van particuliere collecties.

Collectiebeheer

ACQUISITIE BIBLIOTHEEKCOLLECTIES

Hoewel de Tweede Wereldoorlog de kompasnaald van het aanschafbeleid blijft, werden in het afgelopen jaar vooruitlopend op het werkplan van de afdeling onderzoek, ook studies aangeschaft over transnationale geschiedschrijving, met bijzondere aandacht voor de cyclus van oorlog en transformatie, het gebruik en de perceptie van geweld en de confrontatie van culturen. Dit alles in de context van modernisering en mondialisering in de tijdspanne van de 'korte twintigste eeuw', 1914 – 1989.

ACQUISITIE ARCHIEVEN EN COLLECTIES

Het NIOD organiseerde het afgelopen jaar drie bijeenkomsten met medewerkers van de Nederlandse musea en documentatiecentra met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog, dit in het kader van het streven van het NIOD naar een betere afstemming van verwerving en beheer van voorwerpen en archiefmateriaal betreffende de Tweede Wereldoorlog. In dit overleg zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot de opzet van een gezamenlijk gedigitaliseerd fotobestand Nederland en de Tweede Wereldoorlog. Het is de bedoeling dat de fotocollecties van de musea opgenomen worden in het NIOD-FRS fotobestand. Uitgangspunten daarbij zijn dat het fysieke eigendom en de rechten bij de betreffende deelnemers aan dit project blijven. Het realiseren van het project biedt tevens goede mogelijkheden voor conservering en toegankelijkheid. Het ministerie van vws heeft een subsidie van € 10.000,- verstrekt om een *pilot* op te zetten die in 2005 moet resulteren in een projectvoorstel. De *pilot* wordt uitgevoerd door H. Gijsbers onder supervisie van E. Somers.

De heer J.W. de Leeuw heeft op vrijwillige basis ook in het afgelopen jaar gewerkt aan het 'databestand slachtoffers verzet', waarin relevante gegevens zijn opgenomen van personen die als gevolg van verzetsactiviteiten door toedoen van de bezetter zijn omgekomen (o.a. 'Erelijst' en enquêteformulieren LO/LKP). Er zijn veel ontbrekende gegevens ingevoerd en het bestand is tevens geheel overgeschreven naar een Access bestand. Het 'databestand slachtoffers verzet' is raadpleegbaar op de studiezaal van het NIOD.

AANWINSTEN

In het verslagjaar 2004 werden 292 aanwinsten geregistreerd. Aard en omvang van de aanwinsten zijn gevarieerd. Vooral dagboeken en andere egodocumenten afkomstig uit particuliere bron waren sterk vertegenwoordigd (zie ook bijlage 6).

INVENTARISATIE

Begin mei 2004 werden door R. Pottkamp de eerste digitale toegangen op de archieven op internet gezet. Gekozen werd voor 44 archieven van en over de illegaliteit. Groepsgewijs werden daarna andere inventarissen toegevoegd, zoals joodse instellingen en personen en

nationaal-socialistische organisaties. Vanaf eind 2004 kunnen 280 NIOD inventarissen via de NIOD-website, www.niod.nl en tegelijkertijd op www.archieven.nl/, worden geraadpleegd. Hoogtepunt was de digitale presentatie van duizend dagboekbeschrijvingen. Mw. M. Ros heeft daarvoor alle 550 beschrijvingen uit de beginperiode van het NIOD geredigeerd, overigens zonder het karakter van de beschrijvingsstijl aan te tasten. Het NIOD maakt gebruik van de faciliteiten van firma De Ree uit Groningen om de inventarissen te hosten en van het programma MAIS Flexis om oude inventarissen in te converteren en nieuwe inventarissen in aan te maken. In afwachting van de ontwikkelingen rond ABS-Archeion en de beheersmodule van MAIS-Flexis is dit jaar niet gewerkt aan het invoeren van depotgegevens in een geautomatiseerd systeem.

In juli 2004 rondde de Centrale Archief Selectiedienst in Winschoten (CAS) de bewerking af van de archieven van de *Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft, Generalkommissar zur besonderen Verwendung, Beauftragten des Reichskommissar, Reichskommissar, Höhere SS- und Polizeiführer en Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden*. De archiefbescheiden van het *Reichskommissariat* die in 2001 door het Bundesarchiv Duitsland aan het NIOD werden overgedragen, zijn door de CAS in de bewerking meegenomen. Waar nodig zijn concordanties aan de inventarissen toegevoegd, zodat oude verwijzingen naar archiefstukken herleid kunnen worden naar de nieuwe nummering. Bij het project waren naast de CAS en medewerkers van het Nationaal Archief de NIOD-medewerkers R. Pottkamp en R. Utermöhlen betrokken. De werkzaamheden voor de CAS worden begeleid door mw. A. van Bockxmeer. Eind november konden de toegangen op deze belangrijke archieven via de website worden geraadpleegd. De eerste dagen trok dit zoveel aandacht, dat de website het aantal bezoekers niet of nauwelijks kon verwerken. Als afsluiting van de geslaagde bewerking van de Archieven van de Duitse overheid door de CAS organiseerde het NIOD op 30 november het symposium *Sporen die de bezetter achterliet, de archieven van de Duitse overheid in Nederland*. Het symposium was bedoeld voor archivariissen en historici en werd goed bezocht. De sprekers waren prof.dr. J.C.H. Blom, dr. G.J. van den Broek (directeur van de Centrale Archief Selectiedienst), prof.dr. H.F. Cohen, wetenschapshistoricus en zoon van NIOD-medewerker van het eerste uur wijlen prof.dr. A.E. Cohen, prof.dr. H. L.C. Hermans over het Leeuwarder arrest en Ad van Liempt over de sporen van een misdaad: het archief van de Colonne Henneicke.

R. Pottkamp heeft in 2004 de collectie *Judendurchgangslager Westerbork* zo goed als volledig toegankelijk gemaakt. Uitgangspunt is de rubricering die op de hele collectie Kampen en Gevangenen wordt toegepast. De toegang zal in het voorjaar van 2005 worden voltooid. In deze veel geraadpleegde collectie bevinden zich veel uiterst kwetsbare stukken, die tijdens de bewerking zodanig zijn verpakt, dat zij niet meer aangeraakt hoeven te worden. Mw. E. Balkestein bewerkte het archief van *W.A.H.C. Boellaard*, dat in 2004 aan het NIOD werd overgedragen. In de schenkingsovereenkomst is vastgelegd, dat het archief voorlopig alleen geraadpleegd mag worden door de onderzoeker die in opdracht een biografie over Boellaard gaat schrijven. De bewerking werd extern gefinancierd. Vanaf begin november werkt mw. E. Balkestein aan een nieuwe Nederlandstalige toegang op het archief van het *Comité voor Joodsche Vluchtelingen*. Tot nu toe waren er alleen Engelstalige beschrijvingen die door hun opzet niet duidelijk naar de stukken verwezen. In het eerste kwartaal van 2005 is de nieuwe toegang klaar. Mw. P. Links maakte drie toegangen op particuliere archieven. Het archief van de nationaal-socialist *C. Wiegel*, de onderzoekscollectie van *Prof. Dr. W.A. Wagenaar*, getuige-deskundige in het proces tegen Demjamjuk in Jeruzalem en een substantiële aanvulling uit 2002 op het archief van *Prof. Mr. J. Oranje*. Daarnaast maakte zij een toegang op de ruim tachtig *Notities voor het Geschiedwerk* van NIOD-medewerkers. De bestanden werden ook materieel verzorgd. De nieuwe toegangen worden in het voorjaar van 2005 op de website gezet. R. Utermöhlen werkte dit jaar aan het beschrijven van Doc-I en Doc-II documenten. Naast het redigeren en corrigeren van de oude dagboekbeschrijvingen voor internet, beschreef mw. M. Ros 41 dagboeken en verslagen. De materiële verzorging van de egodocumenten is in handen van J. Drenthe.

M. Gruythuysen van Archief Consultatie werkte in het kader van het Historical Research Program Japan and the Netherlands aan het toegankelijk maken van de Indische Collectie. Dit deed hij op basis van *De Kunst van het vereenvoudigen, en toegang op hoofdlijnen. Rapport vooronderzoek bewerking Indische Collectie*, dat hij in 2002 schreef. Hij deed institutioneel

onderzoek naar de geschiedenis van de vroegere Indische Afdeling van het NIOD en naar de vorming van de collectie. In 2004 werd veel tijd besteed aan de toegang op het OM bestand (stukken met betrekking tot oorlogsmisdrijven) en de Stukken Federatie Illegale Werkers Indië. De toegangen op de collectie De Weerd, de collectie Audretsch, de collectie Van Heekeren en de Stukken Commissie Verzetsster Oost-Azië werden afgerond. Het project wordt gecoördineerd door mw. A. van Bockxmeer en wordt begeleid door een commissie die verder bestaat uit D. Brongers (Gemeente Den Haag), J. Kemperman, R. Raben, E. Touwen en R. Utermöhlen. K. Wilders heeft op tijdelijke basis ondersteunende werkzaamheden verricht.

Dit jaar kwamen twee verzoeken om informatie binnen waarbij een beroep werd gedaan op de Wet Openbaarheid van Bestuur. Zij hadden betrekking op het werkarchief van het Srebrenica-onderzoek en op het correspondentiearchief van het NIOD. De verzoeken werden behandeld door mw. A. van Bockxmeer. In de loop van het jaar heeft zij tevens 240 inventarissen en bijbehorende archieven en ongeveer duizend dagboeken en egodocumenten doorgenomen om vast te stellen welke stukken volledig openbaar zijn en welke niet. Uitgangspunt zijn de Archiefwet en de Wet Bescherming Persoonsgegevens. De gegevens zijn aan de digitale toegangen toegevoegd.

Het NIOD gaat een samenwerkingsproject aan met het Bureau Oorlogsnazorg van het Nederlandse Rode Kruis, de Gemeente Midden-Drenthe, de Gemeentelijke Archiefdienst Amersfoort en de herinneringscentra Amersfoort, Vught en Westerbork. Doel van het project is een website met informatie voor onderzoekers en nabestaanden over de inhoud en de plaats van de verschillende door hen beheerde archieven en collecties. Op deze wijze wordt tevens de in 1947 ontstane materiële scheiding tussen de kamparchieven van oorlogsnazorg en het NIOD opgeheven. De deelnemers delen hun kennis en ervaring in de werkgroep Kamparchieven. Het ministerie van VWS heeft een startsubsidie van € 15.000,- toegezegd voor de eerste fase van het project. De projectleiding berust bij mw. A. van Bockxmeer, terwijl R. Pottkamp de conversie en het aanbrengen van de historische context verzorgt.

DIGITALE ONTSLUITING BEELDMATERIAAL

De activiteiten rond de digitalisering van de fotocollectie worden gecoördineerd door R. Kok, terwijl H. Gijsbers verantwoordelijk is voor de uitvoerende werkzaamheden. Een groot deel van de gedigitaliseerde fotocollectie moet nog toegankelijk gemaakt worden door het toekennen van trefwoorden en beschrijvingen. In het afgelopen jaar voorzagen M. Wilmink, H. Gijsbers, mw. M. van Kessel en mw. M. Oosterveld de gedigitaliseerde foto's op vakkundige wijze van trefwoorden. H. Gijsbers en R. Kok voorzagen foto's van (aanvullende) bijschriften. In totaal werden meer dan 4500 foto's *on-line* gepubliceerd.

Er kwamen dit jaar 137 schriftelijke verzoeken per post binnen voor beeldmateriaal. Het aantal uitgaande brieven bedroeg 191. Het aantal e-mails met verzoek om informatie of beeldmateriaal nam toe en bedroeg per 31 december 2004 in totaal 932. H. Gijsbers en mw. M. Somers namen het afhandelen van de aanvragen voor hun rekening. R. Kok behandelde de meer complexe aanvragen voor beeldmateriaal. Ook aan 208 bezoekers van de studiezaal werd beeldmateriaal in gereproduceerde vorm dan wel informatie verstrekt.

Het in 2002 samen met het Museon ingediende projectvoorstel bij het Geheugen van Nederland getiteld *Tekeningen uit bezet Nederlands-Indië (1942-1945)* werd dit jaar uitgevoerd. Alle tekeningen van beide instellingen (in totaal 6000 stuks) betreffende het door Japan bezette Nederlands-Indië in de jaren 1942-1945 werden gedigitaliseerd. De collectie zal medio 2005 *on-line* worden aangeboden. Een op basis van deze collectie te ontwikkelen

onderwijsapplicatie kon niet door het Geheugen van Nederland worden gefinancierd. Het Museon, het NIOD en de Gastdocenten Zuidoost Azië hebben daartoe met succes een subsidieaanvraag ingediend bij Het Gebaar. Dankzij deze subsidie kon de gewenste onderwijsapplicatie alsnog ontwikkeld worden. Deze zal medio 2005 afgerond zijn.

CATALOGISERING

De bibliotheekcollectie werd in 2004 verrijkt met een flink aantal nieuwe publicaties: 1192. Daarnaast konden veel uit schenkingen verworven titels (te weten 2172) aan de collectie worden toegevoegd. Stelselmatig zijn ook boeken gecatalogiseerd die al eerder en veelal in

grote hoeveelheden tegelijk aan het instituut waren overgedragen. Mw. F. Jacobs verrichtte het leeuwendeel van het werk hiervoor, hierbij ondersteund door R. Kruis.

De retro werkzaamheden betroffen een selectie uit de zogenoemde tweede Rotterdam-collectie. Dit materiaal heeft voor een groot deel betrekking op de Eerste Wereldoorlog. Ongeveer 2.5 meter literatuur werd dit jaar ingevoerd door mw. F. Jacobs. Daarnaast voerde zij nog 576 titels van illegale bladen retro in. In 2004 is de in 2003 gestarte nieuwe procedure voor de verwerking van knipsels voortgezet. Deze houdt in dat de medewerkers van de studiezaal hieraan bijdragen door het doornemen van de zes landelijke kranten (en enkele weekbladen) en het selecteren van de artikelen. Deze procedure voldoet goed. Mw. M. Zeilstra assisteert bij het knippen en plakken van de geselecteerde teksten. F. Schröder nummert de knipsels en voert ze in in de digitale index die *on-line* geraadpleegd kan worden op de website van het NIOD.

CONSERVERING

In het kader van de activiteiten van Metamorfoze en Het Geheugen van Nederland (beide ondergebracht bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag) werd het in 2003 begonnen digitaliseringproject afgerond; het betrof de digitalisering van de collectie Illegale Pamfletten en Illegale Brochures, collecties die eerder al in hetzelfde kader waren verfilmd. R. Kruis coördineerde de werkzaamheden rond dit project. R. Utermöhlen leidde in het kader van het programma Metamorfoze een project voor de conservering en verfilming van het archief van de Amsterdamsche Keurkamer. Het project werd in november afgesloten. A. van Bockxmeer maakte in samenwerking met R. Kruis een meerjarenplanning voor de conservering van particuliere archieven.

Informatievoorziening

STUDIEZAAL

De studiezaal werd ook in 2004 zeer goed bezocht. In totaal 2857 bezoekers maakten gebruik van de studiezaal, onder andere 152 uit het buitenland. De eerder geconstateerde diversiteit aan bezoekers continueerde zich, waarbij nog steeds de mensen met een directe persoonlijke betrokkenheid bij en belangstelling voor het onderwerp ruimschoots vertegenwoordigd zijn. Veel studenten werden ontvangen, individueel dan wel in groepsverband, waaruit blijkt dat deze groep voor de dienstverlening van groot belang is. Voor zover het de dienstverlening per *e-mail* betreft, zijn het met name particulieren en scholieren die onze hulp inroepen. De laatst genoemden vooral met het oog op te vervaardigen profielwerkstukken voor geschiedenis en maatschappelijke vakken. Projecten ten behoeve van het geschiedenisonderwijs en meer in het algemeen zoekhulpen op onze website kunnen zeker in de toekomst voorzien in een grote behoefte waarin nu nog maar ten dele tegemoet gekomen kan worden. Ook in 2004 werden door R. Kruis voor groepen studenten (wo en HBO) enkele voordrachten gehouden over het instituut en zijn collecties, veelal ter voorbereiding op werkcolleges en andere vormen van onderwijs waarbij van de faciliteiten en collecties van het instituut gebruik werd gemaakt. De *e-mail* afhandeling van eenvoudige vragen bij de studiezaal voldoet nog steeds en vermindert de druk die anders geheel bij het correspondentieteam zou liggen. Een groot aantal vragen werd zo in 2004 door medewerkers van de studiezaal beantwoord.

De verbetering van de beveiliging van de studiezaal vergde in 2004 tamelijk veel aandacht. Hiervoor werden door R. Kruis, H. Berkhout en E. Harder plannen ontwikkeld voor een betere verlichting in de studiezaal en het aanbrengen van detectiepoortjes. Deze plannen zijn inmiddels gerealiseerd. In het kader van de optimalisering van de dienstverlening werd ook in 2004 door de studiezaalmedewerkers een paar DIVA-bijeenkomsten bijgewoond. Functioneel werkoverleg vond dit jaar met name plaats met collega's van het Nationaal Archief. Dit heeft inmiddels z'n nut bewezen: over en weer worden ervaringen en werkwijzen besproken en suggesties voor verbetering gedaan. Meer directe en concrete samenwerking op het terrein van de dienstverlening is hiervan het resultaat.

CORRESPONDENTIETEAM

Ook dit jaar is door het instituut op uitgebreide schaal en zoveel mogelijk overeenkomstig de opgestelde servicenormen schriftelijke informatie verschaft. Het aantal in behandeling genomen verzoeken van particulieren en instanties bedroeg ongeveer 2000. Hierbij inbegrepen zijn de Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR) en de Stichting 1940-1945, waarvan ruim honderd schriftelijke verzoeken werden afgedaan. De hoeveelheid post blijft omvangrijk, hetgeen met name wordt verklaard door het zeer grote aantal *e-mails*. Via de website van het instituut komt een toenemend aantal verzoeken om informatie binnen. De ondersteuning van de collega's op de studiezaal blijft in deze zeer welkom en nodig. Hierdoor is de druk op het correspondentieteam als geheel verminderd.

In de onderwerpen die in de correspondentie aan de orde worden gesteld, is ten opzichte van voorafgaande jaren geen nieuwe ontwikkeling te bekennen. De persoonsgerichte vragen blijven overheersen. Ook blijkt duidelijk dat een aanzienlijk deel van de vragen voortvloeit uit thema's die in de samenleving van actueel belang zijn. Verder is te constateren dat er vragen gesteld worden die samenhangen met de informatie op de website van het NIOD. Vanwege de grote hoeveelheid vragen is het correspondentieteam bezig met het ontwikkelen van een rubriek 'veel gestelde vragen'. Deze rubriek zal op de website van het NIOD een plaats krijgen. In dit verband schreef J. Kemperman al een uitgebreide notitie over diverse kwantitatieve gegevens.

H. de Vries en J. Kemperman schreven diverse notities voor de directeur van het instituut. J. Kemperman schreef over bombardementen op Nederland in het algemeen en over het bombardement op het Gebouw Kleykamp in Den Haag in het bijzonder. Tevens schreef hij een notitie over de verzetsman Walraven van Hall. Samen met H. Berkhout stelde hij een overzicht samen van de bronnen die bij het NIOD aanwezig zijn over de zogenoemde Velsler affaire. H. de Vries schreef notities over de historische relatie tussen het NIOD en de Stichting 1940 – 1945 en het verzetsblad *Trouw*.

Voor het onderhoud van de Erelijst van Gevallenen werd het daartoe noodzakelijke verificatieonderzoek verricht. De reguliere contacten met de van belang zijnde instanties werden samen met R. Kruis voortgezet.

ICT ACTIVITEITEN

De ICT werkgroep bestaat in 2004 uit: Mw. E. Touwen, S. Lammerts, D. Waanders, mw. E. Buchheim, mw. M. Somers en P. van der Maas.

Veel van de werkzaamheden die in 2004 op het NIOD werden uitgevoerd stonden in het kader van het ICT rapport, 'Pijlers van een instituut', en het daarin geformuleerde ICT beleidsplan. Een belangrijk klankbord was in 2004 wederom de NIOD ICT werkgroep. Deze werkgroep kwam in 2004 twaalf keer bijeen. Dankzij een instituutsbrede oriëntatie, kon zij alle ICT ontwikkelingen op het instituut op de voet volgen en Peter van der Maas ondersteunen in zijn functie als ICT coördinator.

ZOEKEN OP DIGITALE BESTANDEN

Het onderzoek naar de doorzoekbaarheid van de digitale bestanden van het NIOD kon in 2004 worden voortgezet en afgerond. Nadat het MT en betrokkenen op het NIOD de concept-versies hadden bekeken werd op 18 november 2004 het rapport met als titel 'Zoeken op digitale bestanden. Onderzoek naar de doorzoekbaarheid van de on-line bestanden van het NIOD' aan de KNAW aangeboden. Het onderzoek werd gefinancierd door subsidie uit het digitaliseringsfonds KNAW-GWI. (Geestes Wetenschappelijke Instellingen). De aanbevelingen die in het rapport werden gegeven kunnen een bijdrage leveren aan het opstellen van ICT beleid in de nabije toekomst.

WEBSITE

De raadpleging van de website nam in 2004 sterk toe, ca. 150.000 bezoekers vonden het instituut digitaal, dit is een toename van 50.000 bezoeken. De lay-out van de website werd in 2004 aangepast. Zo werden de toegangen naar de door het NIOD aangeboden databases van archieven, bibliotheek en fotomateriaal op de openingspagina van de site aangeboden. Bovendien werd de 'actueel pagina' met een grotere frequentie vernieuwd en regelmatig

voorzien van beeldmateriaal. In 2004 werden de mogelijkheden om zelf aanpassingen binnen de website door te voeren, ook m.b.t. de indeling en lay-out, sterk vergroot.

De kwaliteit van de digitale dienstverlening via de website, en de doorzoekbaarheid en vindbaarheid van informatie, bleef in 2004 een belangrijk aandachtspunt.

De website wordt beheerd door de kernredactie bestaande uit E. Somers (voorzitter), P. van der Maas (technisch beheerder) en D. Barnouw (kernredactielid). Deze groep maakt deel uit van de webredactie, waar in 2004 G. Aalders, R. Kruis en R. Futselaar deel van uitmaakten. De webredactie kwam in 2004 maandelijks bijeen. Verslagen van deze bijeenkomsten werden aan het MT voorgelegd.

MS OUTLOOK AGENDA

Een van de mogelijkheden van het in 2003 geïmplementeerde mailplatform Exchange is de in Outlook geïntegreerde elektronische agenda. Deze agenda kan ten opzichte van de traditionele agenda een aantal voordelen bieden. Daarvan zijn de belangrijkste opties:

- ▶ agenda's te delen en
- ▶ gemeenschappelijk beheren
- ▶ de mogelijkheid om de agenda op afstand, via internet, te raadplegen

Om de bruikbaarheid binnen het NIOD van de elektronische agenda vast te stellen werd een zgn. 'kopgroep outlook agenda' samengesteld. Deze kopgroep bestond uit een representatieve groep instituutsmedewerkers. Bij de evaluatie werden naast overwegend positieve, ook enkele negatieve ervaringen gemeld. De mogelijkheid om via het internet de eigen mailboxen en agenda te raadplegen riep tevens op tot meer alertheid op ten aanzien van de beveiliging. De te volgen procedure ten aanzien van het gebruik van wachtwoorden werden bij de medewerkers onder de aandacht gebracht. De mogelijkheden voor het thuis werken van medewerkers is hiermee beter gefaciliteerd.

ONDERZOEK NAAR MOGELIJKHEDEN VOOR DE DIGITALISERING VAN DE KRANTENKNIPSELCOLLECTIE VAN HET NIOD.

In december 2004 startte het onderzoek naar het digitaliseren van de krantenknipsels van het NIOD. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door P. van der Maas en kan plaatsvinden dankzij een subsidie van het digitaliseringsfonds van de KNAW-GWI. Naast de technische mogelijkheden van het digitaliseren en machineleesbaar, en doorzoekbaar, maken van dit delicate materiaal richt dit onderzoek zich eerst en vooral op de juridische aspecten van het on-line publiceren van dit materiaal. P. van der Maas nam zitting in een speciale werkgroep (SIG) die de NVB (Nederlandse Vereniging van Bibliotheekwezen) in het leven heeft geroepen. In deze werkgroep hebben acht specialisten uit het vakgebied zitting, het NIOD zit namens de non-profit organisaties in Nederland in deze werkgroep. Het doel van de SIG is om een duidelijk beeld te geven met betrekking tot de mogelijkheden en onmogelijkheden van digitaal publiceren van krantenknipsels, en dit via een website te presenteren, eventueel gevolgd door een symposium en een papieren publicatie. Binnen het onderzoek naar de haalbaarheid van het digitaliseren van de NIOD collectie is het de bedoeling om een Pilot project op te zetten waarbij diverse delen van de krantenknipselcollectie betrokken zullen worden. Dit onderzoek zal medio 2005 worden afgerond.

DENK

De participatie van P. van der Maas aan het KNAW Denkplatform (Digitaal Expertise Netwerk KNAW) werd in 2004 beëindigd. Door een nieuwe aanpak van ICT problematiek, en een herformulering ICT beleid vanuit het bestuur van de KNAW werd voor een andere samenstelling van dit overleg-platform gekozen. Dit houdt mede verband met de aankondiging van de oprichting van een ICT dienstencentrum op het bureau van de KNAW, in samenhang met het opheffen van het NIWI.

VERNIEUWING HARDWARE

Om alle instituutsmedewerkers een optimale werkplek te kunnen bieden werden er ook dit jaar weer een aantal Pc's vernieuwd en voorzien van nieuwe TFT beeldschermen. Deze werkzaamheden werden projectmatig uitgevoerd en uitbesteed aan I&O Netsys. D. Waanders

was vanuit het NIOD nauw bij dit project betrokken. Standaardisatie met betrekking tot de gekozen hardware en de toegepaste software bleef in 2004 weer uitgangspunt. Ook werden er een aantal nieuwe printers geplaatst, daarnaast werd gekeken naar mogelijkheden om kopieerapparaten als centrale printers in te zetten.

E-MAIL REGISTRATIE SCRIPT

Om de werkzaamheden ten behoeve van de zgn. info-postbus te stroomlijnen en te vereenvoudigen is er een applicatie binnen Outlook ontwikkeld. Losse handelingen als het printen, doorsturen en in een map archiveren van een mail zijn hiermee gegroepeerd tot één handeling: het selecteren van een specifieke gebruiker in een lijst. Per gebruiker kunnen de te verrichten zgn. 'defaulthandelingen' worden vastgelegd.

BEVEILIGING

In het afgelopen jaar is een zgn. gateway-server ingericht. Met de pakketten GFI Mail Essentials en Mail Security wordt alle in- en uitgaande e-mail gescanned op spam en virussen. Het spamfilter werkt behalve met zgn. *black-* en *whitelists* ook met een zelflerend Bayesfilter. De eerste ervaringen met de gateway-server geven aan dat er geen virussen meer via e-mail op de werkstations terechtkomen. De detectie van spam is ook verbeterd. Het handmatig nalopen op ten onrechte als spam gemarkeerde e-mail kost minder tijd. Om werkstations tijdens het browsen op internet schoon te houden, wordt gebruik gemaakt van het antivirus pakket F-secure.

ONGEWENSTE SOFTWARE OP DE PC'S

Een paar machines zijn het afgelopen jaar besmet geraakt met zgn. spyware. Dit is software die ongemerkt, via internet, op de PC wordt geïnstalleerd, met alle nadelige consequenties van dien. Het betrof hier twee gevallen van GAIN-software en in één geval reageerde iemand op een "advertentie" voor een anti-spyware pakket dat zelf spyware bleek te zijn. Het gebruik van pakketten als Spyware Search & Destroy vereenvoudigt het verwijderen, al blijft het nodig af en toe handmatig in te grijpen.

SURF

Via Surf kon het NIOD ook in 2004 profiteren van overeenkomsten met tal van software leveranciers, waardoor de software licentiekosten beperkt konden blijven. Voor medewerkers was het bovendien mogelijk op legale wijze kantoorlicenties ook thuis te installeren.

De aanschaf van systeembeheerprogrammatuur TOPdesk, waarbij alle hard- en software die op het NIOD wordt ingezet kan worden geregistreerd, betekende een investering voor wat betreft de invoer van gegevens, maar in de komende jaren zal, naar verwachting, het ICT beheer hierdoor overzichtelijker worden.

Na veel onderhandelen en overleg tussen het NIOD, Surf en Oracle is het in het najaar 2004 gelukt om een acceptabel contract af te sluiten met Oracle over het gebruik van de Oracle database software die door FRS- en Mais-applicaties wordt gebruikt.

PICA

De door het NIOD gebruikte bibliotheek software PICA werd ook in 2004 weer via de NIOD website aan het publiek beschikbaar gesteld, via het door OCLC-PICA beschikbaar gestelde ORS bestand. Voor raadpleging via de website van het instituut dienen een aantal kanalen te worden ingehuurd. In 2004 werd besloten om het aantal beschikbare kanalen van zes naar vier terug te brengen. Er zal in de toekomst geëvalueerd worden of hiermee de on-line dienstverlening voldoende gewaarborgd is. Er werden in 2004 stappen gezet om binnen het door de KNAW afgesloten raamconvenant met OCLC-PICA gebruik te kunnen maken van Picarta. Hierdoor zouden instituutsmedewerkers bibliotheekbestanden van de bij PICA aangesloten instellingen kunnen raadplegen.

MIGRATIE NOVELL SERVER NAAR WINDOWS 2003 SERVER

Een ingrijpend migratie traject werd in de zomer van 2004 uitgevoerd. Het betrof de aanschaf van een nieuwe netwerkserver en het omzetten van het netwerkbesturingsstelsel Novell

naar Microsoft Windows 2003 server. Deze werkzaamheden werden uitbesteed aan de firma I&O Netsys en werden door D. Waanders gecoördineerd. Medewerkers hebben weinig overlast van deze activiteiten ondervonden, het meest ingrijpende deel van de werkzaamheden vond buiten kantooruren plaats. Het grote voordeel is dat het in de nieuwe situatie mogelijk is om vanaf elk werkstation op de persoonlijke medewerkers account in te loggen.

Publieks- en onderzoeksactiviteiten

ONDERZOEK

H. de Vries zette zijn onderzoek naar de gevangenschap van Nederlanders in de concentratiekampen Flossenbürg, Stutthof en Majdanek voort. Het onderzoek naar de gebeurtenissen in Schloss Hartheim moest helaas worden gestaakt. De voor dit onderzoek onontbeerlijke medewerking van de International Tracing Service in Bad Arolsen bleek na een bezoek aan deze organisatie niet mogelijk.

De publicatie *Jewish Displaced Persons in Camp Bergen-Belsen 1945–1950. The unique Photo Album of Zippy Orlin*, door E. Somers en R. Kok (eds.) dat eind 2003 is verschenen, is in het najaar van 2004 in de Verenigde Staten uitgebracht door de University of Washington Press.

PROJECTEN

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie heeft voor het herdenkingsjaar 2005 een ambitieus project in voorbereiding. Het betreft een reizende tentoonstelling rond het thema *Oorlogskind*, die in alle Nederlandse provincies te zien zal zijn. Het afgelopen jaar is het concept nader uitgewerkt door een projectgroep bestaande uit E. Somers (projectleider), R. Kok, mw. A. van Stel en mw. E. Touwen. Het project is begroot op € 520.000,-. Door middel van fondsenwerving kon dit bedrag dekkend worden gemaakt. Er is samenwerking gezocht met het Nationaal Comité 4 en 5 mei, Unicef en War Child Nederland. Met de Anne Frank Stichting is het educatieve programma ingevuld dat zal resulteren in een werkboekje 'Oorlogskind' en een dvd. Deze dvd bevat alle interviews van 'Oorlogskinderen' en ander audiobeeld dat ook in de tentoonstelling is opgenomen. Eind maart is de dvd beschikbaar. In 2004 vonden de interviews plaats met twaalf personen, die in de tentoonstelling uitvoerig worden geportretteerd en zijn de filmbeelden gemonteerd. Met elf Nederlandse provincies is overeenstemming bereikt over plaatsing van de tentoonstelling en meefinanciering. Voor de provincie Drenthe wordt nog naar een oplossing gezocht. De website www.oorlogskind.info wordt in 2005 toegankelijk.

De Vereniging van Oud-Buchenwalders heeft in 2002 een collectie van 43 dvd's met 38 interviews van oud Buchenwald-gevangenen overgedragen aan het NIOD. De interviews konden worden gerealiseerd dankzij een subsidie van het ministerie vws in het kader van de Tegoeden Tweede Wereldoorlog, verstrekt in 1999. Het ministerie van vws en de Vereniging Oud Buchenwalders heeft het NIOD-voorstel dat voorziet in archivering en ontsluiting van de collectie interviews, film/video documentaires voorzien van onderwijsapplicatie en een *on-line* presentatie geaccepteerd. Voor het project is een bedrag van € 60.000,- ter beschikking gesteld. De uitvoering van de beschrijvingen van de interviews wordt uitgevoerd door mw. M. Gordijn. M. Eickhoff is aangetrokken om de beschrijvingen te begeleiden en een historische inleiding over de geschiedenis van kamp Buchenwald te verzorgen met daaraan gekoppeld een overzicht van beschikbare bronnen. Het project wordt gecoördineerd door E. Somers en zal in 2005 worden afgerond.

Het NIOD verleent medewerking aan de uitgifte van een herdenkingsmuntencollectie *Nederland in Oorlog*. De eerste munt is gepresenteerd op het NIOD op 13 september 2004.

Voor een periode van drie jaar zal er maandelijks een munt worden uitgebracht. Het NIOD zal zorgdragen voor de bijgaande historische inleiding bij de uitgifte en het selecteren van historische documenten en afbeeldingen uit de NIOD collecties. Deze zullen in facsimile bij de uitgifte van de munten verschijnen. Het project wordt gecoördineerd door E. Somers, die samen met R. Kok de historische inleidingen verzorgt.

EXPOSITIES

Onder verantwoordelijkheid van E. Somers en D. Barnouw en in samenwerking met R. Kok zijn in het jaar 2004 de volgende thema-tentoonstellingen georganiseerd in de publieksruimte van het instituut:

- ▶ *Open archievendag. Egodocumenten van het NIOD*
- ▶ *Loe de Jong 90 jaar, 'De mooiste opdracht die ooit vergeven is'*
- ▶ *V=Victorie, Nederlandse Oorlogsaffiches* en
- ▶ *DP Camp Bergen-Belsen. The photoalbum of Zippy Orlin*

Medewerking werd door het NIOD verleend aan de volgende tentoonstellingen:

Tentoonstelling Deutsches Historisches Museum in Berlijn, *Mythen der Nationen*.

Originele geschriften van Anne Frank zijn hiervoor in bruikleen afgestaan. Hierbij waren D. Barnouw en E. Somers betrokken.

Bijdragen werden geleverd aan de tentoonstelling *Wereldoorlog in de West* in het Verzetsmuseum Amsterdam.

Bijdragen werden geleverd aan de inrichting van de permanente tentoonstelling van de Nederlandse barak in het voormalige concentratiekamp Auschwitz.

E. Somers is betrokken bij de voorbereidingen tot de oprichting van een Holocaust Museum in Vlaanderen. Het afgelopen jaar is deze commissie zes keer bijeengekomen. Een van de bijeenkomsten werd in het NIOD belegd en gekoppeld aan een werkbezoek aan het Verzetsmuseum Amsterdam.

OPLEIDINGEN, CURSUSSEN EN TRAININGEN

De volgende opleidingen, cursussen en trainingen werden in het afgelopen jaar voortgezet of afgerond:

R. Pottkamp behaalde een tweetal modules als onderdeel van zijn studie Archiefwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam.

R. Pottkamp en mw. A. van Bockxmeer volgden de beheerderscursus MAIS-Flexis en alle medewerkers inventarisatie (R. Utermöhlen, mw. M. Ros, J. Drenthe, R. Pottkamp en mw. A. van Bockxmeer) namen deel aan de gebruikerscursus MAIS Flexis.

Afdeling Onderzoek

Algemeen

De afdeling Onderzoek heeft in 2004 een hoog activiteitsniveau gekend. Centrale doelstelling van het onderzoeksbeleid is dat het NIOD een vooraanstaande rol heeft te spelen in het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar de geschiedenis van oorlog en bezetting in de ruimere context van de 20^e eeuwse geschiedenis. In het verslagjaar verscheen het rapport van de visitatiecommissie. Hierin zijn de kwaliteit en de wetenschappelijke *output* als 'zeer goed' aangemerkt en de wetenschappelijke relevantie als 'excellent'. Deze verheugende beoordeling werd voorzien van enkele kanttekeningen en aanbevelingen, onder meer met betrekking tot het werkkterrein van de afdeling en van het NIOD. De commissie stelde voor dat het NIOD zich als onderzoeksinstituut in de eerste plaats zou moeten richten op onderwerpen die gerelateerd zijn aan de Tweede Wereldoorlog.

De wetenschapscommissie is unaniem van mening dat het NIOD er voor zou moeten kiezen om deze laatste aanbeveling niet op te volgen. Dit zou niet conform het beleid zijn, dat herhaaldelijk met de wetenschapscommissie is opgesteld en dat uitgaat van een inbedding van de oorlogsgeschiedenis, nationaal en internationaal, in het ruimere kader van de geschiedenis van de 20^e eeuw.

Het NIOD heeft in overleg met de wetenschapscommissie het standpunt geformuleerd dat de sinds het Kossmann-rapport uit 1996 nagestreefde thematische uitbreiding van het onderzoeksterrein voortzetting verdient, te meer daar de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog wel degelijk een belangrijk richtpunt voor het onderzoek blijft. Met deze interessante discussie naar aanleiding van de visitatie is in het verslagjaar feitelijk het beraad over het formuleren van een nieuw onderzoeksprogramma begonnen. Het huidige programma loopt tot 2007; in dat jaar zal een nieuw richtinggevend stuk voor de middellange termijn klaar moeten zijn.

Voor het jaar 2004 geldt dat de expertise van de vaste staf globaal gesproken het onderzoeksveld dekt, dat zich naar tijd en thema uitstrekt van de Eerste Wereldoorlog en het Interbellum, Nederland en Europa onder nationaal-socialistische bezetting, Nederlands-Indië en Indonesië van de laatkoloniale periode via de Japanse bezetting tot de vroege onafhankelijkheid, en ten slotte de nasleep van oorlog en bezetting in Europa en Azië. Op de vaste onderzoeksbegroting is ruimte vrijgemaakt om enkele tijdelijke formatieplaatsen te scheppen om bij te dragen aan het realiseren van enkele prioriteiten (ESF-onderzoek, traumaonderzoek). Dankzij extern gefinancierde projecten konden bovendien enkele uitdagende onderwerpen grensverleggend worden geëxploreerd. Verder zijn interessante samenwerkingsverbanden aangegaan en zijn enkele geassocieerd onderzoekers aan de sterkte toegevoegd.

Uit de activiteiten van de afdeling spreekt het streven om het NIOD-onderzoek een eigen 'kritische massa' te bezorgen, die ertoe moet leiden dat de afdeling een duidelijk geprofileerde rol speelt op haar vakgebied. Ook de uitgifte van het Jaarboek is een voorbeeld van de manier waarop externe samenwerking met boeiende partners en het versterken van het eigen profiel hand in hand kunnen gaan. In het bijzonder de aflevering van 2004, onder de titel *Moderniteit. Modernisme en massacultuur in Nederland 1914-1940*, is het resultaat van een langer lopend project van samenwerking met diverse universiteiten, dat een bijzondere vorm heeft gekregen door planmatige inschakeling van stagiaires uit een groot aantal disciplines en universiteiten.

WETENSCHAPSCOMMISSIE

De wetenschapscommissie vergaderde op 13 februari en 17 september 2004. In de commissie vond in het verslagjaar een mutatie plaats: mevr. prof. dr. R. McVey trad volgens schema af en haar plaats werd ingenomen door prof. dr. R. Elson (University of Queensland, Brisbane, Australië).

BIJZONDERE ACTIVITEITEN

In 2004 zijn vanuit de afdeling twee werkconferenties georganiseerd rond thema's die als interessant en veelbelovend zijn aangemerkt met het oog op nieuw te entameren onderzoek. Het NIOD bracht onderzoekers bijeen, om van gedachten te wisselen over de *status quaestionis*, vraagstellingen en praktische mogelijkheden, onder meer wat betreft beschikbare bronnen. Beide conferenties, die door de deelnemers als erg stimulerend werden ervaren, waren ook het begin van een zoektocht naar mensen en middelen om het onderzoek ook werkelijk van de grond te krijgen.

Op 22 april vond op het NIOD een werkconferentie plaats rond het thema *Kinderen van 'foute' ouders*. Hier bespraken dertien inleiders en nog zo'n tien overige aanwezigen de wenselijkheid en de mogelijkheden om een groter project te entameren over de omgang van het naoorlogse Nederland met de problematiek van kinderen van politieke delinquenten. Onder de deelnemers waren ook ervaringsdeskundigen, verbonden aan de Werkgroep 'Herkenning', de zelfhulpgroep van deze categorie Nederlanders die nog lang met de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog geconfronteerd zijn geweest.

Op 3 november was er een werkconferentie over het thema 'Allochtonen en de Tweede Wereldoorlog'. Dit was het vervolg op een onderzoek dat werd verricht in opdracht van 'Forum', instituut voor multiculturele ontwikkeling. In de werkconferentie werd door onderzoekers van het NIOD en van elders besproken op welke niveaus de oorlogsgeschiedenis van de 'nieuwe Nederlanders' kan worden bestudeerd en hoe er verbanden kunnen worden gelegd met de in Nederland dominante geschiedverhalen. Hierbij was 'Forum' opnieuw vertegenwoordigd.

MUTATIES

Mw. dr. G. von Freitag Drabbe Künzel werd per 1 september 2004 in deeltijd benoemd tot universitair docent bij de afdeling Politieke Geschiedenis van de Universiteit van Utrecht. Voor haar overige werktijd blijft zij tijdelijk aan het NIOD verbonden met het oog op de afronding van het project inzake H.G. Calmeyer.

Mw. drs. H. Piersma, geassocieerd onderzoeker, kreeg ten behoeve van haar promotieonderzoek naar 'de Drie van Breda' een stipendium van NWO om haar dissertatie te voltooien.

Per 1 september 2004 liep de aanstelling af van mw. drs. A. van Son, die onderzoek deed naar tewerkstelling van Nederlanders in Nazi-Duitsland.

Prof. dr. P. Romijn hervatte per 1 januari 2004 zijn taken als hoofd van de afdeling, die gedurende zijn sabbatical leave in 2003 waren waargenomen door de directeur, prof. dr. J.C.H. Blom. Ook drs. N.D.J. Barnouw keerde in het voorjaar terug van een periode van sabbatical leave.

VOLTOOIDE PROJECTEN

In het verslagjaar werden diverse projecten afgerond met de publicatie van een onderzoeksverslag in boekvorm.

In april verscheen *Allochtonen van nu en de oorlog van toen*. Dit boek van dr. A. van den Oord was het resultaat van een onderzoeksopdracht aan het NIOD van 'Forum', Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling.

Het 15e Jaarboek van het NIOD verscheen op 10 november onder de titel *Moderniteit. Modernisme en massacultuur in Nederland 1914-1940*. Het stond onder redactie van mw. dr. M. de Keizer en mw. drs. S. Tates. Dit was het resultaat van de eerste fase van het door mw. dr. M. de Keizer geleide onderzoeksproject.

Drs. N.D.J. Barnouw publiceerde op 14 december *Oostboeren, zee-germanen en turfstekers* als afsluiting van zijn onderzoek naar de Nederlandse bijdrage aan de kolonisatie naar noordoost Europa door Hitler-Duitsland.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

2004 was voorzien als het laatste jaar waarin het door de European Science Foundation (ESF) in Straatsburg gefinancierde onderzoeksprogramma over *the Impact of National Socialist and Fascist Occupation in Europe* (INSFO) zou lopen. Gedurende het verslagjaar besloot de ESF de looptijd met een half jaar te verlengen om daarmee een grote afsluitende

conferentie in Amsterdam in het voorjaar van 2005 mogelijk te maken. Het NIOD is samen met het *Institut für Antisemitismusforschung* van de *Freie Universität Berlin* initiatiefnemer en projectleider, in de personen van de beide directeuren, resp. prof. dr. J.C.H. Blom en prof. dr. W. Benz. Mw. dr. C. Kristel treedt vanuit het NIOD op als secretaris-generaal; prof. dr. P. Romijn is team-leader van één van de onderzoeksgroepen, evenals het lid van de wetenschapscommissie prof. dr. J.Th.M. Bank. Vanuit het NIOD nemen ook dr. G. Aalders en drs. R. Futselaar deel aan dit project. Van het team van Romijn verscheen in 2004 een midterm-publicatie in de vorm van een Special Issue van het vakblad *Contemporary European History* (zie hieronder). De boeken waarmee de zes teams hun werk afsluiten zijn voorzien voor 2006/2007.

De medewerkers van de afdeling maken alle deel uit van internationale netwerken (bijlage 4). Ze hebben ook dit jaar hun bevindingen gepresenteerd op internationale fora (Antwerpen, Berlijn, Dallas, Jeruzalem, Madrid, Münster, Singapore en Wenen, zie bijlage 2). In het bijzonder de onderzoekers die zich met Azië hebben beziggehouden, hebben belangrijke activiteiten ontplooid om een onderzoeksgemeenschap rond de geschiedenis van oorlog en transformaties in zuid- en zuidoost Azië tot stand te brengen, respectievelijk te versterken. Hiertoe zijn ook in Nederland de nodige inhoudelijke en bestuurlijke contacten onderhouden.

Prof. dr. P. Romijn heeft als penningmeester en lid van het uitvoerend comité van het *International Committee for the History of World War II* deelgenomen aan de voorbereidingen van de deelname van deze organisatie aan het *XXth International Congress of Historical Sciences* in Sidney, Australië.

DE AZIË-PROJECTEN

Het onderzoek naar de geschiedenis van Nederlands-Indië en Indonesië in zijn Aziatische context gedurende het midden van de 20^e eeuw omvat naast de reguliere projecten van de stafleden drie grotere, vanuit het NIOD gecoördineerde en geadmireerde, extern gefinancierde projecten:

- ▶ 1) 'Rethinking Regionalism. Changing horizons in Indonesia, 1950s-2000s' (KNAW-programma);
- ▶ 2) 'Historical Research Programme Japan and the Netherlands' (onderzoek in opdracht van het Japanse ministerie van Buitenlandse Zaken);
- ▶ 3) 'Van Nederlands-Indië tot Indonesië'
Het programma 'Van Indië tot Indonesië, de herschikking van de Indonesische samenleving' (VITI) wordt uitgevoerd door het NIOD in opdracht van het Ministerie van VWS en beoogt nieuwe inzichten te verschaffen in de gevolgen van oorlog, revolutie en dekolonisatie voor de verschillende bevolkingsgroepen in de Indonesische archipel van de jaren dertig tot de jaren zestig van de twintigste eeuw. Het onderzoek is op 1 september 2002 van start gegaan en heeft een looptijd van vier jaar.

HET ONDERZOEK WORDT UITGEVOERD DOOR:

Dr. P. Keppy (NIOD): "Habis perkara ?" Materiële oorlogsschadevergoeding, rechtsherstel en restitutie in Nederlands-Indië/Indonesië, 1940-1952'

Dr. H. Meijer (Universiteit Utrecht), met medewerking van mw. dr. M. Leidelmeijer: 'Ereschuld? Indië, Nederland en de backpay-kwestie'

Dr. J. Th. Lindblad (International Institute for Asian Studies), met assistentie van drs. J. van de Kerkhof: 'Indonesianisasi and nationalization: The emancipation and reorientation of the economy and the world of industry and commerce in Indonesia, 1930s-1960s'

Dr. R.t Cribb (Australian National University), met assistentie van drs. J. van den Heuvel: 'Crime, violence and authority in Indonesia: Regimes of law and order 1930-1960'

Dr. F. Colombijn (Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde), met assistentie van ir. M. Barwegen: 'The struggle for housing in Indonesian cities, 1930-1960'

Dr. R. Saptari (Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis) en dr. E. Erman (Indonesian Institute of Sciences/Lembaga Ilmu Pengetahuan Indonesia), m.m.v. Indonesische onderzoekers: 'Decolonization and urban labour in Indonesia, 1920s to 1965';

In mei ging het laatste deelproject van het onderzoeksprogramma van start in Indonesië, getiteld 'Street images: Decolonization and changing symbolism of Indonesian urban culture, 1930-1960', onder leiding van prof. dr. Bambang Purwanto van de Universitas Gadjah Mada in Yogyakarta.

In het kader van dit deelprogramma vond van 27 augustus tot 10 september een wetenschappelijke training plaats ten behoeve van de geselecteerde Indonesische onderzoekers. De training werd gecoördineerd door Bambang Purwanto en verzorgd door een team van internationale specialisten.

Het deelonderzoek naar de backpay-kwestie, uitgevoerd door dr. H. Meijer, werd eind 2004 afgesloten; naar verwacht zal het rapport met de onderzoeksresultaten midden 2005 verschijnen. De uitvoerders van de overige deelonderzoeken bezochten archieven in binnen- en buitenland en hebben allen reeds enkele hoofdstukken van de beoogde monografieën geschreven. Meer informatie over de voortgang van het onderzoek, presentaties en publicaties kunt u vinden op <http://www.indie-indonesie.nl>.

In augustus vonden vier workshops plaats in Yogyakarta en Surabaya, Indonesië: 18-19 augustus, Yogyakarta: 'De economische kant van de dekolonisatie'; 20-21 augustus, Yogyakarta: 'Stedelijke arbeid in Indonesië: Continuïteit en veranderingen 1930-1965'; 23-25 augustus, Surabaya: de eerste internationale conferentie over stadsgeschiedenis in Indonesië, 'Stadsgeschiedenis in Indonesië in tijden van verandering 1900-1970'; 26-27 augustus, Surabaya: presentatie voorlopige onderzoeksresultaten van de Indonesische deelnemers aan het LIPINIOD trainings- en onderzoeksprogramma 'Van Indië tot Indonesië. De herschikking van de Indonesische samenleving' (samenwerkingsverband van het Onderzoekscentrum voor Maatschappij en Cultuur van het Indonesisch Instituut van Wetenschappen, en het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie). De Indonesische onderzoekers richten zich voornamelijk op lokale, sociale en economische ontwikkelingen tussen 1930 en 1960. De samenwerking bevordert de uitwisseling van ideeën, bronnen en data.

Vorbereidingen werden getroffen voor een samenwerkingsprogramma met het Film-museum en het Koninklijk Instituut voor de Tropen en een aantal Indonesische counterparts om een reeks fototentoonstellingen, filmvertoningen en symposia in diverse Indonesische steden te organiseren in 2005 onder de noemer 'Het visuele geheugen van Indonesië'. Doel is om zowel Nederlandse als Indonesische visuele bronnen met betrekking tot het thema 'stedelijke ontwikkeling en dekolonisatie' te tonen en aan discussie te onderwerpen. Er zal een boekje met essays, gebaseerd op de lezingenreeks, en een dvd met visueel materiaal worden gepubliceerd.

Op de Pasar Malam Besar in Den Haag gaven NIOD-medewerkers dr. J. Th. Lindblad, mw. drs. E. Buchheim en mw. drs. M. Heijmans-van Bruggen presentaties over respectievelijk de gevolgen van de Japanse bezetting op het bedrijfsleven in Indonesië, liefde, relaties en huwelijken in tijden van oorlog, en eenheid en verdeeldheid in Japanse interneringskampen. Dit gebeurde tijdens een lezingenmiddag georganiseerd door het projectbureau 'Van Indië tot Indonesië' in samenwerking met de Pasar Malam Besar.

In november vond een lezingenmiddag plaats in het Indisch Huis te Den Haag. Dr. P. Post sprak over 'Nederlands-Indië en het Aziatische bedrijfsleven in de jaren dertig'; drs. J. van de Kerkhof gaf een lezing over 'Het Nederlandse bedrijfsleven in Indonesië in de jaren vijftig'. Een interview met de laatste over zijn onderzoek werd op 3 december uitgezonden door Radio Nederland Wereldomroep.

Tijdens de conferentie over 'Decolonizing Societies. The Reorientation of Asian and African Livelihoods under Changing Regimes' in december 2003 las Ajip Rosidi, auteur uit Indonesië, op indrukwekkende wijze gedichten voor over aspecten van de dekolonisatie van Indonesië. Jos Janssen, componist, liet zich door de voordracht inspireren en zette de poëzie op muziek. Het resultaat, *À la manière de Kulenty* met de delen *Tanah Sunda* en *Bendara Ikin*, werd op 2 juni 2004 uitgezonden in het Avondconcert van Café Sonore Special/ Radio Kootwijk Live op Radio 4.

Een selectie van de tijdens deze conferentie gepresenteerde papers zal, tezamen met een aantal aanvullende artikelen, worden uitgegeven onder de titel 'Beyond empire and nation. Decolonizing societies in Asia and Africa, 1930s-1970s'. Redactie van de bundel: mw. drs. E. Bogaerts en dr. R. Raben.

WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJSACTIVITEITEN

Een aantal stafleden van de afdeling Onderzoek hebben op grond van het daarvoor geformuleerde beleid deelgenomen aan onderwijs aan Nederlandse universiteiten en zijn ook betrokken geweest bij de begeleiding van onderzoek, leidend tot scripties en dissertaties. Prof. dr. J.C.H. Blom, mw. prof. dr. E. Gans en prof. dr. P. Romijn hebben dat gedaan uit hoofde van hun hoogleraarsfuncties bij de Universiteit van Amsterdam. Verder hebben dr. R. Raben en dr. P. Post een cursus aan de Universiteit van Amsterdam verzorgd.

Drs. R. Futselaar verzorgde een college 'inleiding economie' aan de Universiteit van Utrecht

Lopend onderzoek

G. AALDERS publiceerde *Nazi Looting. The Plunder of Dutch Jewry during the Second World War*, een vertaling van zijn in 1999 verschenen *Roof. De ontvreemding van joods bezit tijdens de Tweede Wereldoorlog*. Zijn huidige onderzoek behelst *Operatie Safehaven*; het wegsluizen van Duits bezit (en technologische kennis) naar het neutrale buitenland in de laatste fase van de Tweede Wereldoorlog en de geallieerde pogingen om die kapitaal- en kennisvlucht bloot te leggen.

Safehaven was bedoeld om te voorkomen dat de nazi's en hun bezittingen een veilig onderkomen zouden vinden

D. BARNOUW is voor de helft van zijn werkzaamheden belast met onderzoek en voor de andere helft belast met interne en externe activiteiten. In de praktijk neemt de (externe) voorlichting meer dan vijftig procent van zijn tijd in beslag. Naast het behulpzaam zijn van journalisten trad hij zo'n veertig keer op in (inter)nationale radio- en tv-programma's. Zijn onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandsche Oostcompagnie resulteerde in het boek *Oostboeren, zee-germanen en turfstekers*.

MW. E. BUCHHEIM zette haar promotieonderzoek voort naar 'De veranderingen in huwelijken van Europeanen in Nederlands-Indië en Indonesië, 1920-1950, (in het kader van *Lasting Attachments*). Zij presenteerde 'Married to the Colonial State' op de 8e EASA-conferentie (European Association of Social Anthropologists) in Wenen.

MW. G. VON FRIJTAG DRABBE KÜNZEL is sinds 1 september als universitair docent in deeltijd verbonden aan de Universiteit van Utrecht, Faculteit der Letteren, Instituut Geschiedenis, Afdeling Politieke Geschiedenis. Zij zette haar onderzoek voort naar de Duitse jurist Hans Georg Calmeyer, ten tijde van de bezetting juridisch medewerker

van het Rijkscommissariaat en in die functie betrokken bij de uitvoering van anti-joodse maatregelen. Zij publiceerde over Calmeyer in een internationale bundel (zie bijlage 2)

R. FUTSELAAR zette zijn promotieonderzoek voort naar 'De ontwikkeling van de levensstandaard in Nederland en Denemarken in de jaren veertig.'

D. VAN GALEN LAST is voor de helft van zijn werkzaamheden belast met onderzoek en voor de andere helft is hij vakreferent. Hij zette zijn promotieonderzoek voort naar "'Black Shame". De internationale discussie over de inzet van zwarte troepen in Europa, 1917-1922'. Hij volgde de masterclass 'The Great War and the arts of remembrance' van Jay Winter op 19 maart in het Huizinga Instituut Amsterdam.

MW. E. GANS werkte verder aan haar historisch-biografisch onderzoek, een dubbelportret van vader en zoon, Jaap (1912-1993) en Ischa (1943-1995) Meijer.

MW. M. DE KEIZER zette haar project 'Modernisering en cultuur in Nederland 1914-1940' voort met als (tussen)resultaat het 15e Jaarboek. Bij het onderzoek waren dit jaar drie stagiaires betrokken, die door mw. drs. S. Tates werden gecoördineerd. Ook dit jaar zette mw. De Keizer haar onderzoek voor het synthetiserende studie 'Cultuur in conflict. Nederland 1914-1940' voort.

MW. C. KRISTEL functioneert als coördinator extern gefinancierd onderzoek. Op het moment loopt een onderzoek naar de voormalige Nederlandse gevangenen in kamp Natzweiler. Een vooronderzoek naar het Geallieerde bombardement op Nijmegen 22 februari 1944 (een opdracht van de gemeente Nijmegen) werd verricht door mw. dr. A. Mooij. *Allochtonen van nu en de oorlog van toen* van dr. A.

van den Oord was het resultaat van een onderzoeksopdracht van Forum Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling. Mw. Kristel was drie weken gastonderzoeker bij MEHRC, Modern European History Research Centre van de University of Oxford.

P. POST heeft zich in februari 2004 teruggetrokken uit het projectbureau *Van Indië tot Indonesië* om zich, naast z'n onderzoeksactiviteiten, beter te kunnen concentreren op de coördinatie en implementatie van het Historical Research Programme *Japan and the Netherlands II* en het hoofdredacteurschap van *The Encyclopedia of Indonesia in the Pacific War*. Hij blijft als buitengewoon lid van de stuurgroep van het programma *Van Indië tot Indonesië* wel betrokken bij dit programma. In augustus-september heeft P. Post een onderzoeksreis naar Singapore en Japan ondernomen om in het kader van het *Encyclopedia* project overleg te voeren met counter-parts in het project en bronnenonderzoek te doen. Tevens heeft hij gedurende dit verblijf ten behoeve van zijn monografie over de Japanse economische penetratie van Zuidoost Azië, i.h.b. Nederlands-Indië/Indonesië, aanvullend archiefonderzoek gedaan in Japan en interviews gehouden met enkele Chinese ondernemers in Singapore.

R. RABEN is coördinator van het onderzoeksprogramma 'Rethinking regionalism. Changing horizons in Indonesia, 1950s-2000s', dat onderdeel uitmaakt van het KNAW-programma 'Indonesia in Transition'. Hij is voorts lid van het projectbureau 'Van Indië tot Indonesië' en ondersteunt het programma 'Lasting attachments', i.h.b. het project betreffende 'Changing roles and shifting loyalties: Indonesians, Japanese and Dutch during the early Revolution'. Hij zette zijn onderzoek voor een essaybundel over post-koloniaal Nederland voort en startte het onderzoek voor de afrondende monografie voor het programma 'Van Indië tot Indonesië'.

P. ROMIJN is als hoofd van de afdeling verantwoordelijk voor de voorbereiding en implementatie van het onderzoeksbeleid. Tevens maakt hij deel uit van het Managementteam van het NIOD. Zijn onderzoekstijd besteedde hij ten dele aan zijn monografie over het Nederlandse lokale bestuur tijdens de Duitse bezetting. Daarnaast is hij

teamleider bij het ESF-project 'The Impact of National-Socialist and Fascist Occupation in Europe (INSFO), team 1: 'The War on Legitimacy in Politics and Culture'.

Mw. J. WITHUIS besteedde haar tijd voornamelijk aan het voltooien van haar onderzoek naar de zelforganisaties van kampoverlevenden.

GEASSOCIEERD ONDERZOEKERS

Het NIOD biedt de mogelijkheid aan onderzoekers, van wie het onderzoek substantiële raakvlakken heeft met het werk van het instituut, voor de duur van een specifiek project de status van 'geassocieerd onderzoeker' aan te vragen. Deze bestaat uit enkele ondersteunende faciliteiten en uit de mogelijkheid intensiever contact met de onderzoeksgemeenschap aan het instituut te onderhouden. In 2004 betrof het de volgende onderzoekers:

H. FÜHNER: 'Die Bijzondere Rechtspleging als Kristallisationspunkt des niederländischen Umgangs mit der Zeit der deutschen Besatzung 1940-1945' (dissertatie Universiteit van Münster, promotoren F. Wielenga en P. Romijn, gepromoveerd 2004)

Mw. DRS. H. PIERSMA: 'De Duitse oorlogsmisdadigers in Breda' (Dissertatie UvA, promotoren prof. dr. J.C.H. Blom en prof. dr. M. Schwegman)

PROF. DR. M. FENNEMA (UvA): 'Biografie H.M. Hirschfeld'

Mw. DRS. Z. MATTHEE, Leiden: 'Vrouwen in de NSB'

DRS. B. ENNING: promotieproject: 'De methode Bastiaans' (promotor: prof. dr. J. van Heerden, Universiteit Maastricht)

Mw. DRS. M. DIEDERICHS: promotieproject 'Nederlandse meisjes en Duitse soldaten, 1940-1945' (promotor: prof. dr. J.C.H. Blom)

Mw. K. HAPPE: promotieproject 'Duitse staatsburgers in Nederland' (Universiteit van Siegen, promotoren: prof. dr. G. Brünn, prof. dr. P. Romijn, gepromoveerd 2004)

Mw. DRS. R. LEHMANN: promotieproject 'Struggling for Peace', promotieproject UvA.

Bedrijfsvoering in 2004

MANAGEMENTONDERSTEUNING, SECRETARIAAT & CATERING

De afdeling Bedrijfsvoering werkt vanuit verschillende disciplines ondersteunend en faciliterend voor het NIOD, het Centrum voor Holocaust en genocidestudies en alle projecten en programma's.

In 2004 zijn alle reguliere taken uitgevoerd voor de ondersteuning van afdelingen, werkgroepen en projecten.

PERSONEEL & ORGANISATIE

De formatie ultimo 2004 bedraagt 50,4 fte (inclusief vacatures en het centrum):

	VASTE FORMATIEPLAATSEN	OIO'S	TIJDELIJKE PLAATSEN
Directie	1,5	-	
Onderzoek	8,0	2,0	1,0
Informatie en documentatie	14,4	-	1,7
Bedrijfsvoering	10,0	-	
Totaal regulier	33,9	2,0	2,7
	-	-	
Japan – Nederland relaties	-	-	3,0
Rethinking Regionalism	-	-	1,0
Calmeyer	-	-	0,2
Sovjet-propaganda	-	-	0,4
Van Indië tot Indonesië	-	-	3,0
Ooggetuigen	-	-	0,6
Kind in oorlogstijd	-	-	0,6
Totaal projecten	0,0	0,0	8,8
Totaal niod	33,9	2,0	11,5
Centrum voor holocaust en genocidenstudies	2,8	-	0,2
Totaal	36,7	2,0	11,7

FINANCIËN

In 2004 is redelijk gewerkt conform de begroting. De afwijkingen zitten in de extern gefinancierde projecten. Ten aanzien van de personele uitgaven zijn er geen bijzonderheden. Op materieel gebied wordt de vinger aan de pols gehouden, vooruitlopend op bezuinigingen die aan de hand van de begroting voor 2005 doorgevoerd zullen worden.

Het jaar 2004 is voor het NIOD op het gebied van extern gefinancierde onderzoeksprojecten een relatief rustig jaar geweest. Het programma van Indië tot Indonesië draait in volle omvang en daarnaast zijn er diverse relatief kleine projecten gestart en in voorbereiding.

Zeer verheugd is het instituut met het verwerven van subsidie van diverse financiers: het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Stichting Fondsenwerving Militaire Oorlogs- en Dienstslochtoffers en

Aanverwante Doeleinden (SFMO), elf provincies voor het ontwikkelen en organiseren van een nationale en reizende tentoonstelling in verband met de viering van 60 jaar bevrijding. Totaal is bijna € 500 verworven.

Het verwerven van extern gefinancierde onderzoeken blijft voorslagnog achter bij de ambitie.

Qua financieel beheer staat het instituut er goed voor als we kijken naar het verleden. Er is sprake van een kleine winst over 2004 en voor 2005 is een beperkt verlies begroot. Er is sprake van een omvangrijke algemene reserve waarmee toekomstige tekorten opgevangen kunnen worden. Met de KNAW is afgesproken dat de meerjarenplannen in 2008 een sluitende begroting van de exploitatie opleveren.

Het resultaat over 2004 is berekend op € 300,-. Op grond van de goedgekeurde begroting werd een tekort voorzien van € 130.000,-.

Het positieve verschil van € 130.000,- is onder andere ontstaan door extra toewijzingen van de KNAW, rente en opbrengsten van voorgaande boekjaren.

Balans per 31-12 2004

bedragen in €

	31-12-2004	31-12-2003
Activa		
Vaste Activa		
<i>Materiële vaste activa</i>	368.972	445.874
Totaal Vaste Activa	368.972	445.874
Vlotte Activa		
<i>Vorderingen</i>	2.146.495	2.121.886
<i>Liquide middelen</i>	1.336.949	1.377.030
Totaal Vlottende Activa	3.483.444	3.498.916
Totaal activa	3.852.416	3.944.790
Passiva		
Eigen vermogen		
<i>Algemene reserve</i>	789.817	223.692
<i>Egalisatiereserve</i>	124.557	431.231
<i>Bestemde reserve</i>	0	259.451
<i>Resultaat lopend boekjaar</i>	333	0
Totaal eigen vermogen	914.707	914.375
Voorzieningen		
<i>Voorzieningen</i>	71.199	138.509
Totaal voorzieningen	71.199	138.509
Kortlopende schulden		
<i>Kortlopende schulden</i>	2.866.510	2.891.906
Totaal kortlopende schulden	2.866.510	2.891.906
Totaal passiva	3.852.416	3.944.790
Resultaat	0	0

Exploitatie t/m 31-12 2004

bedragen in €

	Realisatie t/m 31-12-2004	Budget t/m 31-12-2004	Realisatie t/m 31-12-2003
Baten			
Bijdrage OC&W	2.632.061	2.484.696	2.653.406
Overige bijdragen	34.000	48.000	0
Opbrengst contractprojecten	1.133.425	1.033.887	1.315.912
Opbrengst werk voor derden	10.400	0	0
Overige opbrengsten	481.874	113.000	510.884
Totaal Baten	4.291.761	3.679.583	4.480.202
Lasten			
Personeelskosten salarisadm.	-2.832.574	-2.545.539	-2.748.673
Personeelskosten financiële adm.	-537.470	-595.068	-721.379
Afschrijvingskosten	-179.445	-157.000	-163.290
Huisvestingskosten	-178.239	-112.506	-110.740
Beheerskosten	-283.676	-166.918	-343.993
Kosten inventaris en apparatuur	-80.953	-84.403	-248.675
Reis-, verblijf- en vervoerskosten	-101.753	-39.963	-164.625
Advieskosten	-8.741	-500	-457
Overige kosten aan derden	-59.396	-4.500	-24.032
Overige materiële kosten	-29.181	-103.533	0
Interne doorberekeningen	0	0	0
Totaal Lasten	-4.291.428	-3.809.930	-4.525.864
Resultaat	333	-130.347	-45.662

AUTOMATISERING

Het ICT-beleidsplan 2003-2006, "Pijlers voor een instituut" heeft verdere invulling gekregen.

HUISVESTING / HERENGRACHT 380 AMSTERDAM

Onder regie van de Rijksgebouwendienst is het groot onderhoud aan het dak, de voorgevel, de parketvloeren, de marmeren vloer, de ornamenten aan de trapleuningen, de daktuin etc. tot een goed eind gebracht.

In de studiezaal is beveiliging aangebracht om de collectie tegen diefstal te beschermen en er is een uitbreiding gerealiseerd op de telefooncentrale waardoor de bereikbaarheid van medewerkers binnen het gehele gebouw is verbeterd en de communicatie voor de BHV nu van een automatische locatiemelding is voorzien vanuit de brandmeldcentrale.

ARBO EN BHV

Het opgestelde Arbo-jaarplan is uitgevoerd. Er is onder andere een bijeenkomst voor alle medewerkers georganiseerd over werkplekinrichting en RSI-preventie.

De BHV-organisatie en het BHV-plan zijn aangepast aan veranderingen en voldoen. Een team van medewerkers is ook dit jaar weer getraind op BHV-gebied.

De gemeente Amsterdam heeft ons erop gewezen dat een gebruikersvergunning noodzakelijk is. Deze is inmiddels bij Stadsdeelraad Centrum aangevraagd. Hierop is nog niet beslist.

BIJLAGEN:

Bijlage 1

Commissies en staf (per 31/12/2004)

DAGELIJKS BESTUUR VAN DE KNAW

Prof.dr. W.J.M. Levelt, president, prof.dr. R. Kaptein, algemeen secretaris, mw.prof.dr. M.A. Schenkeveld-van der Dussen, prof.dr. P.C. van der Vliet

DIRECTIE VAN DE KNAW

Drs. C.H. Moen, directeur algemene zaken
Prof.dr. W.J. van den Akker, directeur Instituten geestes- en sociale wetenschappen
Dr. R.T. Jongerius, directeur bedrijfsvoering

KNAW-WETENSCHAPSCOMMISSIE

Prof.dr. J.Th.M. Bank, prof.dr. D.F.J. Bosscher, prof.dr. R.E. Elson, prof.dr. G. Hirschfeld,
Prof.dr. F.C.J. Ketelaar, mw. dr. E.B. Locher-Scholten, prof.dr.mr. C.J.M.Schuyt

COMMISSIE VAN ADVIES

Mw. drs. J. Belinfante, P.A.M. Bosman, R. Boekholt, mr. C.A. Bos, dr. M.J. Cohen,
mr. S. Harchaoui, G.L.J. Huyser, (*voorzitter*), A. van Liempt, H.A. Markens, prof.mr. J.de Rooter,
mw. mr. W. Sorgdrager, mw. A.L.E.C. van der Stoel, drs. J.G.F. Veldhuis, dr.G. Zoutendijk
en mw. M.M.van Zuijlen.

Staf

DIRECTIE:

Prof.dr. J.C.H. Blom	<i>directeur</i>
Prof.dr. P. Romijn	<i>hoofd afdeling onderzoek/adjunct directeur</i>
Mw. dr. C.T. Touwen-Bouwsma	<i>hoofd afdeling informatie en documentatie/ adjunct-directeur</i>

IN- EN EXTERNE BETREKKINGEN:

Drs. N.D.J. Barnouw	<i>tevens onderzoeker</i>
---------------------	---------------------------

BEDRIJFSVOERING:

Mw. J. Alkemade	<i>medewerker algemene zaken</i>
Mw. J.J. de Bart-Supusepa	<i>management assistent</i>
A.C. van der Dungen	<i>medewerker huishoudelijke dienst</i>
E.C. Harder	<i>medewerker algemene zaken</i>
C.D.J. Huis	<i>coördinator financiële administratie</i>
Mw. M.E. van Kessel-Zweverink	<i>secretaresse</i>
Drs. ing. J.G.M. Lammerts	<i>hoofd bedrijfsvoering</i>
Mw. C.C. Rijks	<i>secretaresse</i>
Mw. M.M. Somers	<i>secretaresse</i>
M. van der Valk	<i>medewerker algemene zaken</i>
F. Varenkamp	<i>coördinator mis en ao</i>
H.C. Waanders	<i>medewerker automatisering</i>

AFDELING INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

Mw. E. Balkestein	<i>medewerker collectiebeheer</i>
H. Berkhout	<i>eerste medewerker dienstverlening</i>
Mw. drs. J.M.L. van Bockxmeer	<i>archivaris</i>
Drs. J.M.A. Dané	<i>medewerker dienstverlening</i>
J.H. Drenthe	<i>medewerker fysiek beheer</i>
Drs. D. van Galen Last	<i>vakreferent</i>

Drs. H. Gijsbers	<i>medewerker beeldcollecties</i>
Mw. drs. F. Jacobs	<i>medewerker collectiebeheer</i>
Drs. J. Kemperman	<i>eerste medewerker dienstverlening</i>
Drs. R. Kok	<i>coördinator beheer en ontsluiting beeldcollecties</i>
R. Kruis	<i>coördinator studiezaal, beheer en ontsluiting bibliotheekcollecties</i>
Drs. P.L.M. van der Maas	<i>medewerker ict</i>
Drs. R. Pottkamp	<i>medewerker dienstverlening</i>
Mw. M. Ros	<i>medewerker collectiebeheer</i>
Drs. E.L.M. Somers	<i>medewerker acquisitie en tentoonstellingen</i>
M.A. Ternede	<i>medewerker collectiebeheer</i>
Mw. dr. C. Touwen-Bouwsmā	<i>hoofd afdeling informatie en documentie/ adjunct-directeur</i>
R. Utermöhlen	<i>eerste medewerker collectiebeheer</i>
F. Schröder	<i>medewerker collectiebeheer</i>
Drs. H. de Vries	<i>coördinator correspondentieteam/specialist kampen en gevangenissen</i>
Mw. M. Zeilstra	<i>medewerker collectiebeheer</i>
AFDELING ONDERZOEK	
Dr. G.H. Aalders	<i>senior onderzoeker</i>
Dr. K.C. Berkhoff	<i>onderzoeker</i>
Drs. N.D.J. Barnouw	<i>onderzoeker/voorlichting</i>
Mw. drs. E. Bogaerts	<i>project coördinator</i>
Mw. drs. E. Buchheim	<i>onderzoeker</i>
Mw. drs. K. Forrer	<i>assistent-projectcoördinator</i>
Mw. dr. G. von Freitag Drabbe Künzel	<i>onderzoeker</i>
Drs. R. Futselaar	<i>onderzoeker in opleiding</i>
Mw. prof.dr. E.E. Gans	<i>onderzoeker</i>
Mw. I. Heidebrink	<i>coördinator Encyclopediaproject</i>
Drs. D. van Galen Last	<i>onderzoeker/vakreferent</i>
Drs. J.J. van den Heuvel	<i>onderzoeker</i>
Mw. dr. M. de Keizer	<i>senior onderzoeker</i>
Dr. P. Keppy	<i>onderzoeker</i>
Mw. dr. C. Kristel	<i>senior onderzoeker/coördinator</i>
Drs. A. Ooms	<i>onderzoeker</i>
Mw. drs. H. Piersma	<i>onderzoeker</i>
Mw. drs. M. Plomp	<i>assistent-projectcoördinator</i>
Dr. P. Post	<i>onderzoeker</i>
Dr. R. Raben	<i>onderzoeker</i>
Prof.dr. P. Romijn	<i>hoofd afdeling onderzoek/adjunct-directeur</i>
Mw. drs. S.H. Tates	<i>assistent-projectcoördinator</i>
Mw. dr. E.J. Velthoen	<i>onderzoeker</i>
Mw. dr. J. Withuis	<i>onderzoeker</i>

Bijlage 2

Publicaties NIOD-medewerkers 2004

* = recensie

Gerard Aalders

Nazi looting. The Plunder of Dutch Jewry during the Second World War (Oxford – New York, 2004)

'De mini-memoires van prins Bernhard', in: *Het Parool*, 10 februari 2004

'De mini-memoires van prins Bernhard', in: *Brabants Dagblad*, 12 februari 2004

'Cees Fasseur. De muis die brulde', in: *NRC Handelsblad*, 13 februari 2004

David Barnouw

Oostboeren, zee-germanen en turfstekers (Amsterdam, 2004)

'De Februaristaking (1941)', in: *Verzameld Verleden* (Hilversum, 2004)

*I. Schiweck, ... *weil wir lieber im Kino sitzen als in Sack und Asch. Der deutsche Spielfilm in den besetzten Niederlanden 1940-1945*, in: *BMGN* dl. 119, 1

*W. Löwenhardt, *Ik houd niet van reizen in oorlogstijd*, in: *NIW*, 30 juli 2004

Anne Frank, lemma voor het Biografisch Woordenboek van Nederland (on line)

Gesol met Anne Frank, *GPD*-bladen, 12 oktober 2004

*G. Groeneveld, *Kriegsberichter: SS-oorlogsverslaggevers 1941-1945*, in: *Tijdschrift Mediageschiedenis* 7/2004-2

Hans Blom

'Policing in the Age of the European Civil Wars. An Introduction' in: C. Fijnaut (ed.) *The impact of World War II on Policing in North-West Europe* (Leuven, 2004)

'Ten Geleide' in: *Leiden 4 januari 1944* (Leiden, 2004)

'Response from NIOD', in: *IIAS Newsletter*, 33, March 2004

'Verwijten in strijd met de feiten', in: *Vrede en Veiligheid* 33 (2004) nummer 1

'Helden en Schurken', in: *Historisch Nieuwsblad*, september 2004

'Proloog. Jaren van Contestatie en Continuïteit', in: J. Hoffenaar e.a. *Confrontatie en Ontspanning. Maatschappij en Krijgsmacht in de Koude Oorlog 1966-1989* (Den Haag, 2004)
J.C.H. Blom e.a. (Red.) *Geschiedenis van de Joden in Nederland* (2e druk, Amsterdam, 2004)

Met J. Cahen 'Joodse Nederlanders, Nederlandse joden en joden in Nederland 1870-1940', in: J.C.H. Blom e.a. (red.)

'De Oorlog na de oorlog', in: *Contactblad Stichting 1940-1945*, najaar 2004 en in: *Icodo-Info*, jrg. 21, nr. 2 (december 2004)

'Geschiedenis is meer dan een spelletje', in: *NRC/Handelsblad*, 9 november 2004

'Lof der saaiheid', in: *De noodzaak van Balans* (Amsterdam, 2004)

J.C.H. Blom (red.) *Leiden vanaf 1896*. Deel 4 van R.C.J. van Maanen, hoofdredacteur, *Leiden. De Geschiedenis van een Hollandse Stad* (Leiden, 2004)

'Korte introductie' en 'Epiloog', in: *Leiden vanaf 1896*, (Leiden, 2004)

Geraldien von Frijtag Drabbe Künzel

'Political Justice in the Netherlands: The Instrumentalization of the Judicial System during the German Occupation', in: C. Emsley, E. Johnson and P. Spierenburg (ed.), *Social Control in Europe 1800-2000* (Columbus, 2004)

'Das Gefängnislager Amersfoort', in: W. Benz, B. Distel (Hrsg.), *Terror im Westen. Nationalsozialistische Lager in den Niederlanden, Belgien und Luxemburg 1940-1945* (Berlin, 2004)

'Soldat des Führers'. De Duitse rechter en anti-joodse politiek in bezet Nederland', in: C. Kristel e.a. (red.), *Met alle Geweld. Botsingen en tegenstellingen in burgerlijk Nederland* (Amsterdam, 2004)

'Zwischen Tätern, Zuschauern und Opfern: Hans Georg Calmeyer und die Judenverfolgung in den besetzten Gebieten', in: G. Hirschfeld en T. Jersak (Hg.), *Karrieren im Nationalsozialismus. Funktionseliten zwischen Mitwirkung und Distanz* (Frankfurt a. Main, 2004)

Dick van Galen Last

*Christopher Browning: *Die Entfesselung der 'Endlösung'. Nationalsozialistische Judenpolitik 1939-1942*, in: *Trouw*, 10 januari 2004

*Jean-Yves Le Naour: *La honte noire. L'Allemagne et les troupes coloniales françaises, 1914-1945*, in: *Trouw*, 27 maart 2004

*Sarah Kofman: *Rue Ordener, rue Labat*, in: *Het Parool*, 13 mei 2004

*Robert Paxton: *The anatomy of fascism*, in: *Het Parool*, 9 september 2004

Evelien Gans

'Zivildourage op zijn joods' en 'Fingerspitzengefühl', twee bijdragen aan 'Het debat om de vrede' (met verder: Awraham Soetendorp, Hans Fels, Salomon Bouman, Rob Simons en David de Bruijn), in: *Levend Joods Geloof*, nr. 1, Rosj Hosjana 2004

'Thuis in ballingschap' (rede uitgesproken bij opening tentoonstelling Frédéric Brenner – zie boven), in: *Nieuw Israëlietisch Weekblad*, 1 oktober 2004

Madelon de Keizer

Met S. Tates (red.), *Moderniteit. Modernisme en massacultuur in Nederland 1914-1940* (Zutphen, 2004) (Jaarboek Oorlogsdocumentatie, 15)

Die Kollektivrepressalien gegen das niederländische Dorf Putten in 1944: Religion as Vector of Memory, in: A. Paládi-Kovács, *Times, Places, Passages. Ethnological Approaches in the new Millennium* (Budapest, 2004)

'Exemplarischer Umgang mit dem 'niederländischen Oradour': Implikationen und Wandlungen der Erinnerung an die Kollektivrepressalien gegen Putten seit 1945'. In: N. Fasse, J. Houwink ten Cate, A. Kenkmann und H. Lademacher (Hrsg.), *Praxis des Gedenkens – Zukunft der Erinnerung* (Münster, 2004)

Peter Post

'Dutch and Japanese Encounters with Chinese Commercial Networks in Indonesia, 1920 s-1960 s: A Comparison', conferentiepaper, Association of Asian Studies Conference, San Diego, Session 'Firm and Networks in Southeast Asian Business History', 4 maart 2004

Remco Raben

Met Max de Bruijn, *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle en Amsterdam, 2004)

'Barbara Schermerhorn-Rook (1897-1986). Loyale huismoeder' in: Peter Rehwinkel e.a., *Getrouwd met de premier. De first lady's van Nederland in veertien portretten* (Zutphen, 2004)

'Het ideaal van de homogene natie is naïef', *Historisch Nieuwsblad*, april 2004, 32-35
5 artikelen in: Ooi Keat Gin (red.), *Historical encyclopaedia of Southeast Asia*:

'Heeren Seventien (The Gentlemen Seventeen)'; 'Java'; 'Netherlands (Dutch) East Indies'; 'Pasisir'; 'Vereenigde Oostindische Compagnie (voc) ([Dutch] United East India Company) (1602)'

Met Max de Bruijn, 'Introduction' in: Max de Bruijn en Remco Raben (Eds.), *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle en Amsterdam, 2004)

Met Max de Bruijn, 'The call of Luther, 1743-1778' in: Max de Bruijn en Remco Raben (Eds.), *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle en Amsterdam, 2004)

Met Max de Bruijn, 'Return to Europe, 1785-1787' in: Max de Bruijn en Remco Raben (Eds.), *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle en Amsterdam, 2004)

Met Max de Bruijn, 'The legacy of Jan Brandes' in: Max de Bruijn en Remco Raben (Eds.), *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle en Amsterdam, 2004)

38 lemma's in: Max de Bruijn and Remco Raben (Eds.), *The world of Jan Brandes. Drawings of a Dutch traveller in Batavia, Ceylon and Southern Africa* (Zwolle and Amsterdam, 2004)

'Ayutthaya, Koning Phetracha en de wereld' in: Elsbeth Locher-Scholten en Peter Rietbergen (red.), *Hof en handel. Aziatische vorsten en de VOC 1620-1720* (Leiden, 2004)

*Buikspreker van het Ind[ones]isch nationalisme. De ideologische flexibiliteit van Roeslan Abdulgani (1914)'. Bespreking van: Casper Schuring, *Abdulgani, 70 jaar nationalist van het eerste uur* in: *NRC Handelsblad* (6 februari 2004)

*'De vlo als Japans wapen'. Bespreking van: Daniel Barenblatt, *A plague upon humanity*, in: *NRC Handelsblad*, 7 mei 2004

*'Een conservatieve miljonair op oorlogspad. James Loudon (1824-1900) bestuurde Indië als een hooghartige onderkoning'. Bespreking van Henk Boels, Janny de Jong en C.A. Tamse (red.), *Eer en fortuin*, in: *NRC/Handelsblad*, 4 juni 2004

*'Kleurloos, sluw en intimiderend'. Bespreking van: Rob Elson, *Soeharto, een biografie*, in: *Historisch Nieuwsblad* 12, 6, juli/augustus 2004

*'Veel moois kwam er niet van buiten'. Bespreking van: Dirk Vlasblom, *Papoea. Een geschiedenis*, in: *NRC/Handelsblad*, 30 juli 2004

*'Berust in het onverklaarde'. Bespreking van: Jan Lechner, *Uit de verte. Een jeugd in Indië 1927-1946*, in: *NRC/Handelsblad*, 6 augustus 2004

*'De Haagse kaasstolp in de late jaren veertig. Willem Drees (1886-1988) bleef worstelen met Indonesië'. Bespreking van: Hans Daalder, *Willem Drees 1886-1988. Vier jaar nachtmerrie. De Indonesische kwestie 1945-1949*, in: *NRC/Handelsblad*, 5 november 2005

Peter Romijn

'Kein Raum für Ambivalenzen: der Chef der niederländischen inneren Verwaltung K.J. Frederiks' in: Gerhard Hirschfeld, Tobias Jersak (Hrsg.) *Karrieren im National-Sozialismus*.

Funktionseliten zwischen Mitwirkung und Distanz (Frankfurt am Main, 2004)

'De oorlog (1940-1945)' in: J.C.H. Blom, R.G. Fuks-Mansveld en I. Schöffner (eds.)
Geschiedenis van de joden in Nederland (Amsterdam, 1995; tweede druk 2004)

Das Konzentrationslager Herzogenbusch bei Vught: "streng und gerecht"?, in: Wolfgang Benz/Barbara Distel (Hrsg.) *Terror im Westen* (Berlin, 2004)

Jolande Withuis

De Vriendinnenkring Vught. Een speciaal geval van 'zelforganisatie', in: *Icodo-Info* 21(2004)1 (sept.)

De socioloog als columnist. De vrouw als mens, in: J. de Haan (red.), *De Socioloog als columnist*, Amsterdam: Siswo/NSV 2004

De verkrachtende soldaat, essay *Vrij Nederland* 24 januari 2004

- maandelijks column *Opzij*

*De toekomst als therapie. Recensie van Jorge Semprun, *De dode met mijn naam*, in: *NRC/ Handelsblad*, 2 januari 2004

*Foute ouders. Recensie Bas Kromhout, *Fout geboren*, in: *NRC Handelsblad*, 7 mei 2004

Bijlage 3

Lezingen en voordrachten NIOD-medewerkers

G. Aalders

4 maart

Leonie, Groep Van Heul, Amsterdam

16 april

Leonie, Historisch Genootschap, Amsterdam

19 april

'Roof, Rechtsherstel & Safehaven', Rotary, Amersfoort

3 september

'Uncloaking German Assets', European Science Foundation, Utrecht

D. Barnouw

12 januari

'Anne Frank in die Nederlande/Warum sind soviele Niederländische Juden ermordet?', college Universiteit van Münster

2 mei

'Hotel Terminus. The life and time of Klaus Barbie', inleiding bij film van Marcel Ophüls, De Balie, Amsterdam

5 mei

'Anne Frank und das Leben in Freiheit', inleiding en discussant Zentrum für Deutschland-Studien en Volkshochschule Kleve, Nijmegen

18 mei

Presentatie NOC-onderzoek op wetenschapsdag NWO, Nemo, Amsterdam

22 juni

'Anne Frank – An Image for all seasons?', lezing op NASA-congres The Stories of World War II, vu Amsterdam

13 oktober

'De archieven uit de bezettingsjaren', lezing voor afd. Utrecht van de Nederlandse Genealogische Vereniging

22 oktober

Expositie van Marlies Kempees in Breda geopend

12 november

'Anne Frank on Screen: An Image for all Seasons?', lezing op het congres War in

Film, Television, and History in Dallas (TX)

H. Blom

11 januari

'Srebrenica July 1995', voordracht Annual Meeting American Historical Association, Washington

10 februari

Voordracht bij Vredesberaad Meppel (opening tentoonstelling dienstweigering en desertie in Duitsland WO II), Meppel

3 maart

Voordracht bij presentatie *Silbertanne-moorden 4-1-1944*, Leiden, Leiden

25 maart

'Jodenvervolgung in West-Europa in vergelijkend perspectief', voordracht Instituut voor Joodse Studies, Antwerpen

23 april

Voordracht bij presentatie *Allochtonen van nu & de oorlog van toen: Marokko, de Nederlandse Antillen, Suriname en Turkije in de Tweede Wereldoorlog*, A. van Oord (onder auspiciën NIOD in opdracht van FORUM), Amsterdam

3 mei

Forumbijdrage bijeenkomst NVJ op de dag van de persvrijheid, Amsterdam

4 mei

Toespraak gemeente Huizen bij dodenherdenking

15 mei

'Nederland en de Europese burgeroorlogen in de 20e eeuw', voordracht lustrum congres dispuut Merlijn, Leiden

27 mei

Voordracht bij presentatie *Steenbeestje*, M.J. Netto, Amsterdam

29 mei

Voorzitter forum bij presentatie *Harvest of Despair*, K. Berkhoff, Amsterdam

2 juni

Toespraak bij herdenking bombardement op De Kleykamp, Den Haag

30 juli
Toespraak bij crematie A. E. Cohen, Leiden

13 september
Korte toespraak bij presentatie eerste penning van serie van 'Het Nederlandse Muntenhuis', Amsterdam

16 september
'Oorlog en Geschiedschrijving', toespraak bij opening nieuwe gebouw SOMA/CEGES, Brussel

17 september
Voorzitter debat over Englandspiel (samenwerking NISA/NIOD), Amsterdam

18 september
Voorzitter forum bij uitreiking Theo Beckmanprijs, Archeon, Alphen aan den Rijn

13 oktober
'De oorlog na de oorlog', toespraak bij 60-jarig bestaan van de Stichting 1940-1945, Amsterdam

27 oktober
'De geschiedenis van Leiden in de 20e eeuw', voordracht Commissie van Geschied- en Oudheidkunde van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, Leiden

30 oktober
'Typisch Nederlands', bijdrage debat tijdens de Nacht van de Geschiedenis, Den Haag

4 november
'Typisch Nederlands-Typisch Leids', voordrachten bij presentatie Geschiedenis van Leiden deel IV, tevens dieslezing Vereniging Oud-Leiden

24 november
Voorzitter sessie over na-oorlogse jaren op congres Geschiedenis van de Joden in Nederland, Jerusalem

30 november
Korte openingsvoordracht symposium Duitse archieven, NIOD, Amsterdam

2 december
'Godsdienst een vrouwenzaak?', voordracht op symposium De Verklarende Kracht van Vrouwen, IISG, Amsterdam

8 december
Voordracht bij presentatie afsluitende delen bronnenpublicatie *Buitenlandse Politiek van Nederland 1940-1945*, ING, Den Haag

12 december
'De bombardementen op Leiden van 10 en 11 december 1944', toespraak bij herdenking in Hartebrugkerk, Leiden

A. van Bockxmeer

30 november
Dagvoorzitter NIOD-symposium 'Sporen die de bezetter achterliet, de archieven van de Duitse overheid in Nederland', Amsterdam

E. Buchheim

17 juni
'Liefde in tijden van oorlog. Intieme relaties van Nederlanders in Nederlands-Indië 1940-1949', Pasar Malam Besar, Den Haag

8-12 september
'Married to the colonial state. Boundaries between public and private in the Netherlands East Indies', presentatie op de 8^e EASA-conferentie (European Association of Social Anthropologist) 'Face to Face: Connecting Distance and Proximity', Wenen

E. Gans

2 mei
'Antisemitisme in verleden en heden', lezing voor de Vrienden van de Synagoge Breda, Breda

8 mei
Forumlid in forum rond de vraag: zal in een verenigd Europa de kans op antisemitisme toenemen? In het kader van het Europa Festival, georganiseerd door het Instituut voor Verborgen Kennis, Den Haag

25 mei
'Israël is full of uncle Joey's. Dutch leftist Jews and Israël', lezing op de European Social Science History Conference (ESSHC), Berlijn

5 september
Forumlid in forum rond het thema 'Theodor Herzls erfgoed'. Het debat volgde op de officiële presentatie van *De Jodenstaat. Poging tot een oplossing van het joodse vraagstuk*, Theodor Herzl (1860-1904), Amsterdam

19 september
'Thuis in ballingschap', ter gelegenheid van de tentoonstelling van Frédéric Brenner

Diaspora: thuis in ballingschap, Joods Historisch Museum, Amsterdam

24 november

'Next year in Parimaribo. Diaspora, galoet and homeland as shifting scenes in the Jewish life of Jacob Meijer (1912-1993)', lezing gehouden op het Tenth Symposium on the History of the Jews in the Netherlands. The Dutch Intersection – the Jews and The Netherlands in Modern History, Hebrew University, Jeruzalem

3 december

'Jewish flatfeet and Jewish capitalism. The whimsical connection between historical reality and stereotype'. Inleiding bij de lezing van Julia Schäfer 'Jews in Popular Caricatures and Pathological Phenomena in Science and Art', Heinrich Heine Universität, Düsseldorf.

9 december

'De politiek van het joodse gevoel. De (veranderde) houding van joodse sociaal-democraten en communisten ten opzichte van Israël', lezing in het kader van de lezingencyclus georganiseerd door het Instituut voor Joodse Studies van de Universiteit Antwerpen

19 december

'Geschiedenis van het Antisemitisme'- een 'college' gehouden op het Limmoed (joods leerfestival) georganiseerd door Joods Maatschappelijk Werk en Crescas, Lage Vuursche

Madelon de Keizer

10 november

Lezing ter gelegenheid van de presentatie van Jaarboek 15, Amsterdam

19, 24 november

Lezingen in het kader van de Interbellum manifestatie in Den Haag

P. Post

14 april

'The Asia Research of the Netherlands Institute for War Documentation', voordracht in het kader van het werkbezoek van Hare Excellentie, de ambassadeur van de Volksrepubliek van China in Nederland, Mevr. Xue Hanqin, Amsterdam

16 augustus

'The Kwee Home Movies. A new resource for the study of peranakan Chinese in Indonesia', voordracht bij het Chinese Heritage Center, Singapore

28 november

'Nederlands-Indië en het Aziatische Bedrijfsleven in de Dertiger Jaren', Indisch Huis, Den Haag

18 december

Voorzitter en discussieleider 'Loyalty of Revolt. The Indonesian KNIL during the Revolution and the Heiho' door Dr. Kaori Maekawa, NIOD, Amsterdam

R. Raben

4 maart

'Oorlogsherinnering, wetsuitvoering en erkenning', ICODO-themadag voor Pelita- medewerkers 'Oorlog, geheugen en herinnering', Utrecht

18 maart- 19 maart

'Ayutthaya, King Phetracha and the world', 400 years of Thai-Dutch Relations: An international seminar, Chulalongkorn University, Bangkok

5 juni

'Van Indië tot Indonesië. De herschikking van de Indonesische samenleving'. Sociaal Wetenschappelijke Raad, KNAW, Leusden

13 juni

'De oude Indische wereld', Pasar Malam Besar, Den Haag

20 juni

'Uit de verte', interview met Jan Lechner. Pasar Malam Besar, Den Haag

26 juni

'Familiegeschiedenissen in de oude Indische wereld', Indische Genealogische Vereniging, Zoetermeer

25 augustus

'Multiple centres of modernity: Discussing the region in Indonesia in the 1950s', conferentie 'Indonesia in Transition: Reform, Crises, Conflicts, Continuities', KNAW, Amsterdam

9 september

'Dynamics of kingship and trade in late-seventeenth-century Ayutthaya', conferentie 'Crossroads of Thai and Dutch history', Museum voor Volkenkunde, Leiden

31 oktober

Radio-uitzending OVT over Soeharto

3 november

'Over periodisering van de wereldgeschiedenis en het postkolonialisme', Werkconferentie 'Migranten en WO II, NIOD, Amsterdam

11 november

'Vier jaar nachtmerrie. Drees en de Indonesische kwestie'. Symposium Wiardi Beckman Stichting, Den Haag

17 december

'Loyalty of Revolt: The Indonesian KNIL during the Revolution and the Hei-ho', NIOD, Amsterdam

Peter Romijn

9 juni

Geschiedschrijving van WO II en de Nederlandse Antillen, Verzetsmuseum, Amsterdam

4 oktober

Lezing voor Landeszentrale für politische Bildung Hessen/Thüringen over: 'Niederlande: Politik und Gesellschaft 1940-1945', Warder

2 november

'De terugblik op de Tweede Wereldoorlog in Nederland', lezing Universiteit Utrecht/HOVO

18 november

'Kinderen van 'foute' ouders', Zentrum für Niederlandestudien, Universiteit van Münster

E. Touwen

14-15 juni

'Oorlogservaringen en inburgeren', inleiding op de 7de Indische Studiedagen op de 46e Pasar Malam Besar, Den Haag

H. de Vries

5 oktober

'Haftstätten und Lager in den Niederlanden', voor het seminar Inhaftierung, Deportation und Tod, Warder

J. Withuis

28 januari

Van oorlogstrauma naar klaagcultuur, GGZ-Noord Brabant, Den Bosch

5 mei

'Kriegstraumata in den Niederlanden 1945-2000', Haus der Niederlanden, Münster

18 mei

Duits slachtofferschap, over *Brand* van Jörg Friedrich, Duitsland Instituut, Amsterdam

25 mei

Ni putain, ni soumise, video-documentaire over huiselijk geweld tegen moslima's

Bijlage 4

Bestuurs- en andere lidmaatschappen van medewerkers

G. AALDERS

- Lid van de International Advisory Board of Scholars and Experts van het *Central Registry of Information on Looted Cultural Property*
- Lid van de Werkgroep *Holocaust and Polycracy in Western Europe 1940-1944*, Universiteit van Konstanz, Duitsland
- Lid van de onderzoeksgroep 'Economy and War', van de *European Science Foundation*

D. BARNOUW

- Ambtelijk secretaris Stichting Vrienden Oorlogsdocumentatie
- Lid Begeleidingscommissie Bombardement Nijmegen 1944

J.C.H. BLOM

- Voorzitter Biografieëncommissie Prins Bernhard Cultuurfonds
- Voorzitter stuurgroep onderzoeksprogramma De Natie-staat
- Voorzitter wetenschappelijke begeleidingscommissie 'De BVD in de Koude Oorlog'
- Lid Sociaal Wetenschappelijke Raad KNAW
- Lid Commissie voor de Geschiedenis en de Cultuur van de Joden in Nederland (KNAW)
- Lid Curatorium Stichting Bijzondere Leerstoel Joodse Studiën (UvA)
- Lid Raad van Advies Stichting Democratie en Media
- Lid bestuur Stichting Eigentijdse Geschiedenis dr. L. de Jong
- Lid bestuur Stichting Archief Manifestaties
- Lid Commissie voor Geschied- en Oudheidkunde van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde
- Lid begeleidingscommissie geschiedschrijving De Telegraaf
- Lid Dutch Advisory board Humanity in Action
- Lid Wetenschappelijke Raad van Advies van het WF Hermans-Instituut
- Lid Scientific Advisory Council van het Romanian Institute for Recent History
- Lid begeleidingscommissie Historisch Onderzoek Nederlandse Politie

- Co-chairman ESF-program The impact of national-socialist and fascist rule
- Lid curatorium Nationaal Monument Kamp Vught

Mw. A. VAN BOCKXMEER

- Lid Raad van Advies Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland
- Lid brede redactieraad Jaarboek Oorlogsdocumentatie
- Lid bestuur Koninklijke Vereniging van Archivarissen Nederland
- Lid werkgroep Landelijke Archievendag
- Lid stuurgroep conservering i.o. van de directie Oorlogsgetroffenen en herinnering WO II van het Ministerie van VWS.

D. VAN GALEN LAST

- Lid brede redactieraad Jaarboek Oorlogsdocumentatie

Mw. M. HEIJMANS-VAN BRUGGEN

- Lid kernredactie Jaarboek Oorlogsdocumentatie
- Lid redactieraad Indische bibliotheekreeks Walburg Pers, Zutphen

Mw. M. DE KEIZER

- Redactievoorzitter van Oorlogsdocumentatie '40-'45, het jaarboek van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie
- Voorzitter Onderdeelscommissie NIOD
- Lid begeleidingscommissie studie over Rotterdam 1940-1945 door dr. Hans van der Pauw

J. KEMPERMAN

- Lid brede redactieraad Jaarboek Oorlogsdocumentatie

P. VAN DER MAAS

- Lid van het Consortium Digitaal Erfgoed

P. POST

- Lid projectbureau onderzoeksprogramma *Van Indië tot Indonesië*
- Lid stuurgroep onderzoeksprogramma *Van Indië tot Indonesië*

- Programma-directeur Historical Research Program *Japan and the Netherlands II*
- Lid werkgroep Overzeese Chinese Netwerk Nederland
- Lid sollicitatiecommissie NIOD ten behoeve van de stafmedewerker afdeling onderzoek
- Secretaris stuurgroep *Encounters* programma

R. RABEN

- Bestuurslid Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden
- Lid Raadskamer Wet Uitkering Vervolgings-slachtoffers
- Coördinator KNAW-programma 'Rethinking regionalism. Changing horizons in Indonesia, 1950-2000
- Lid werkgroep Indische geschiedschrijving, NWO
- Lid projectgroep *Van Indië tot Indonesië*
- Lid redactieteam Jan Brandes, Rijksmuseum Amsterdam

P. ROMIJN

- Lid beschermcomité *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis* (Brussel)
- Lid van de Raad van Advies van de Stichting Studiecentrum Eerste Wereldoorlog
- Lid van de Raad van Advies van het Deens Archief voor de Geschiedenis van de Duitse bezetting (CONIH), Esbjerg
- Treasurer van het Internationale Comité voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog
- Lid Raad van Advies SSFW
- Teamleider Team 1 ESF-project

E. SOMERS

- Lid Commissie Inhoud Verzetsmuseum Amsterdam
- Lid van het gemeenschappelijk comité Transit Mechelen (Vlaams Holocaust Museum in oprichting)
- Bestuurslid Stichting Foto en Tijdsbeeld

Mw. E. TOUWEN-BOUWSMA

- Voorzitter Commissie van Advies onderzoeksprogramma van Indië tot Indonesië
- Voorzitter Begeleidingsadviescommissie van de onderzoeken Schade en Rechts-herstel en Back-pay
- Lid bestuur Verzetsmuseum Amsterdam
- Lid Nationale Task Force Werkgroep Holocaust Education, Remembrance and Research
- Lid Selectiecommissie Prof. Teeuw Prijs

H. DE VRIES

- Lid Raadskamer Wet Uitkering Vervolgings-slachtoffers (WUV)
- Lid van de Commissie van Toezicht van de Stichting 1940-1945
- Lid van de Centrale Bestuurscommissie van de Stichting 1940-1945
- Bestuurslid van de Stichting Oranjehotel
- Bestuurslid van de Stichting Vrienden van Yad Vashem
- Lid brede redactieraad Jaarboek Oorlogsdocumentatie

D. WAANDERS

- Lid Gebruikersraad ABS-Archeion

Mw. J. WITHUIS

- Lid organizing Committee Congres 'Culture & the Cold War'
- Redacteur *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*
- Lid publicistenpanel radioprogramma *Punch* (VARA)

Overzicht verdere activiteiten en bijeenkomsten

JANUARI

- 13 lunchlezing P. Keppy
- 15 Holocaust Center
- 19 Bijeenkomst Raad van Cultuur
- 21 Holocaust Center: bijeenkomst R. Hilberg
- 23 Natzweiler vergadering
- 26 Nederland-Duitslandvereniging (E. Somers)
- 27 Bijeenkomst projectleiders I leidinggevend
- 28 Vergadering Afdeling Onderzoek

FEBRUARI

- 10 Vergadering Afdeling Infodoc
- 10 Seminar P. Post
- 13 Bijeenkomst Wetenschapscommissie
- 16 Begeleidingscommissie VITI
- 19 Werkgroep Jodenvervolging

MAART

- Lunchlezing mw. B. Henkes
- 15 VITI overleg
- 16 Visitatierapport overleg
- 18 Cursus persoonlijke effectiviteit

APRIL

- 1 Bijeenkomst Archieven Nederlandse kampen
- 2 Presentatie boek prof. Brugmans
- 5 OC vergadering
- 6 Vergadering jaarboekredactie
- 7 Vergadering afdeling Onderzoek
- 12 Cursus Persoonlijke Effectiviteit
- 13 Overleg Tentoonstelling 2005
- 27 Presentatie boek *Steenbeestje*
- 29 Presentatie boek dr. K. Berkhoff

MEI

- 3 Lunchlezing H. Gijsbers
- 17 Stuurgroep VITI
- 27 Commissie van Advies

JUNI

- 4 Calmeijer-onderzoek
- 7 Werkgroep Onderzoeksbeleid
- 9 Filmopname Discovery Channel
- 18 Humanity in Action
- 22 Borrel met de burens
- 23 Cursus Time Management

JULI

AUGUSTUS

- Ree Archiefsystemen
- Natzweiler bijeenkomst

SEPTEMBER

- Presentatie boek G. Groeneveld
- Presentatie Nederlandse Munten Huis
- Lezing Intelligence Club
- ESF workshop
- Werkgroep Meershoek
- Presentatie Spionageboek

OKTOBER

- Cursus Personeelsmanagement
- 26 Lunchlezing
- 27 Werkgroep Krantenknipsels

NOVEMBER

- Bezoek Singapore University
- Werkconferentie Forum
- 8 Werkoverleg Nationaal Archief
- 10 Presentatie Jaarboek
- 11 Lezing K. Boterbloem
- 23 Lunchlezing P. Slot
- 30 Symposium Duitse Archieven

DECEMBER

- Bijeenkomst Indonesische Stedengeschiedenis
- Lezing mw. E. Gans
- Presentatie boek D. Barnouw
- 17 Lezing Maekawa

Aanwinsten: een keuze

Een keuze uit de aanwinsten die in dit verslagjaar overgedragen werden aan het NIOD:

PERSONLIJK ARCHIEF SEMMY RIEKERK, O.A. 'NV GROEP' BETREFFENDE HULP AAN JOODSE ONDERDUIKKINDEREN

Wens, J.M. van, IJmuiden

Persoonlijk archief Semmy Riekerk (1916-2004), o.a. NV Groep hulp aan joodse onderduik-kinderen. Semmy Riekerk heeft samen met haar man Joop Woortman en andere leden van de NV-Groep, ruim 240 onderduikertjes helpen redden. Bevat o.a. documentatie over J. Woortman (straatnaamvernoeming), onthulling monument te Brunssum (L), organisatie 'Kinderen van NV-Groep', Walter Süskind, Yad Vashem onderscheiding, verklaringen van voormalige onderduikkinderen, opgetekende herinneringen, briefjes van onderduikkinderen tijdens de oorlog, fotoalbums met naoorlogse foto's van reünies en bijeenkomsten, foto's van onderduikkinderen uit onderduiktijd.

CORRESPONDENTIE VAN DHR. P. WIT GESCHREVEN TIJDENS TEWERKSTELLING IN DUITSLAND
Wit, J, Zaandam

Correspondentie van dhr. P. Wit geschreven tijdens zijn tewerkstelling in Duitsland. Ongeveer 120 originele in het Russisch geschreven brieven van mw. Olga Staponiva-Popova gericht aan dhr. Wit en vertalingen hiervan. Brieven van dhr. Wit aan zijn ouders in Nederland. Notities overgenomen uit het dagboek en de agenda's van Wit. Correspondentie tussen dhr. Wit en mw. Staponiva-Popova van na 1989.

FILMOPNAME MUSSERT IN WINTERSWIJK

Voorink, dhr. F.W., Winterswijk

Filmopname van het bezoek van Mussert aan Winterswijk op 9 november 1943 (duur 8 min.).

AFFICHES, BROCHURES, TIJDSCHRIFTEN EN DIVERS ARCHIEFMATERIAAL.

Hueber, J.A.A., Leidschendam

Verzameling affiches waarvan een groot deel naoorlogs; Militair Gezag, Nederlands Volksherstel, Zwarthandel en Wederopbouw, en diverse Bekendmakingen. Tijdschriften en brochures. Div. Archiefmateriaal.

'DE THUISREIS'

Wijngaart, dhr. J.L. van der, Delfgauw

Gedetailleerd verslag van dhr. van der Wijngaart over zijn repatriëring van Duitsland naar Nederland. Hij was in het kader van de arbeidsinzet naar Duitsland gestuurd. Bij het verslag zijn ook wat kopieën van persoonlijke documenten aanwezig.

OOGGETUIGENVERSLAG VAN EEN MILITAIR VAN DE MEIDAGEN 1940 OMGEVING MOERDIJK
Haan-de Jong, mw. C., Amersfoort

Zeer gedetailleerd bijgehouden ooggetuigenverslag van dhr. P. de Jong, dienstdoend militair, van 7-5-1940 tot 23-5-1940 gemaakt in de omgeving van de Moerdijk.

DAGBOEK EN CORRESPONDENTIE VAN DHR. J. BARDET, GESCHREVEN IN KAMP VUGHT

Bardet, J., Badhoevedorp

Dagboek en correspondentie van dhr. J. Bardet geschreven in kamp Vught. Bardet was als student na een razzia in Delft naar Vught gebracht, waar hij van 6 februari tot 1 april 1943 een dagboek bijhield.

BRIEFWISSELING TUSSEN GEVANGENE VAN SACHSENHAUSEN EN ZIJN VROUW. 1942-1945
De Vries-Jongeling, A. (mw.), Amersfoort
Briefwisseling tussen dhr. P. Jongeling, die gearresteerd was wegens het verspreiden van materiaal van de ARP (21 april 1942), Sachsenhausen, zijn vrouw bleef in Groningen wonen, 1942-1945.

DAGBOEK VAN ONDEROFFICIER VAN DER VEER UIT KAMPEN ALTENGRABOW, PRZEMYSL, KRAKOW EN MÜHLBERG A/D ELBE
Veer, R.L van der, De Kiel
Dagboek van onderofficier Van der Veer dat hij schreef tijdens zijn krijgsgevangenschap in Altengrabow, Przemysl, Krakow en Mühlberg a/d Elbe. 14 mei 1943-17 augustus 1944.

DOCUMENTATIE UIT PROCES MUSSERT, AFKOMSTIG VAN SECR. VAN VAN WIJCKERVELD BISDOM
Warringa, A.H.C. (mevr.), Ter Aar (Z-Holland)
Documentatie van het proces Mussert. De stukken zijn afkomstig van de secretaresse, mw. Stientje Grootius, van de raadsman van Mussert, dhr. C.R.C. Wijckerveld Bisdom. Hieronder een handgeschreven brief van Mussert waarin hij inging op zijn gratieverzoek. Kopieën van de naoorlogse herinneringen van mw. Grootius.

250 FOTO'S GEMAAKT TIJDENS BEVRIJDINGSDAGEN GEMAAKT DOOR E.J. WAGENAAR, L., DEN HAAG
250 Foto's gemaakt tijdens bevrijdingsdagen door dhr. E.J. Verschuere, geschenken door mw. R. van Vonno te Hilversum, weduwe van dhr. B. van Vonno, voormalig hoofd technische dienst van Cinecentrum B.V. (Multifilm BV). Ondermeer arrestatie vooraanstaande NSB'ers (Mussert en Van Genechten).

FOTO'S VAN DE POLITIESCHOOL IN SOEKABOEMI
Tieleman, H.C.A., Brussel 1170
Foto's van de Politieschool in Soekaboemi

NEGATIEVEN VAN HOBBYFOTO'S VAN DUITSE BEROEPSFOTOGRAAF VAN DE LUFTWAFFE
Goot, van der D., De Rijp
Negatieven van de hobbyfoto's die Karl Rauscher, beroepsfotograaf in dienst van de Luftwaffe, maakte in Oost-Europa, Balkan en Griekenland (1943-1944) en in Amsterdam (1940) en Dresden (1945).

DAGBOEK BIRMA SPOORLIJN
Mets, dr. J.T., 7708 Bishopscourt, Kaapstad
Uitgetypt dagboek (en origineel) van ir. C.F. Mets over de periode 8 maart 1942 tot eind december 1945. Dhr. Mets was Majoor der Artillerie bij het KNIL en heeft als krijgsgevangene verbleven in Bandung, Singapore, aan de Burma Spoorweg en Bangkok. Ook zijn aanwezig wat foto's en persoonlijke documenten.

DAGBOEK VAN JOB VAN BELZEN
Belzen, dhr. H. van, Arnhem
Dhr. Van Belzen werd op 12 december 1939 beroepssoldaat bij het KNIL en vertrok op 10 april 1940 naar Nederlands-Indië. Hij was in Magelang geleverd. Op 15 november 1943 kwam hij als krijgsgevangene in Japan aan en werd geleverd in het krijgsgevangenenkamp Kawasaky. Het eerste dagboek is zoekgeraakt, vandaar dat het verhaal begint bij het krijgsgevangenschap. Dhr. Van Belzen overleed op 10 september 1945 tijdens een vlucht met een Amerikaans vliegtuig met ex-krijgsgevangenen aan boord. Dit vliegtuig is neergestort.

Exploitatierkening 2004 NIOD

Baten		Lasten	
KNAW bijdrage	2.632	Personele lasten	3.368
Contractprojecten	1.133	Afschrijvingskosten	179
overige baten	526	Overige kosten	744
<i>Totaal baten</i>	<u>4.291</u>	<i>Totaal lasten</i>	<u>4.291</u>
Exploitatieresultaat	0		

Aantal formatieplaatsen

Situatie 31-12-2004

	Vaste formatieplaatsen	Tijdelijke plaatsen
Directie	1,5	–
Afdeling Informatie en Documentatie	14,4	1,7
Afdeling onderzoek	8	3
Afdeling bedrijfsvoering	10	–
Extern gefinancierde projecten	–	8,8
<i>Totaal</i>	<u>33,9</u>	<u>13,5</u>

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) heeft als werkgebied de Tweede Wereldoorlog in Nederland en Nederlands Indië/Indonesië in het bredere kader van de eigentijdse geschiedenis. Het NIOD kent twee centrale taken. De eerste is de informatie en documentatietaak: het beheren, ontsluiten en ter beschikking stellen van documentatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland en Nederlands Indië/Indonesië en alles wat daar direct mee samenhangt, alsook het geven van informatie daarover aan overheidsinstellingen en particulieren. De tweede taak is het verrichten van wetenschappelijk onderzoek op dit terrein in het bredere kader van de eigentijdse geschiedenis. De zwaartepunten daarbij zijn:

- ▶ staat en maatschappij onder spanning van oorlog en conflict
- ▶ de langere termijn verschijnselen rond de gevolgen van oorlog en conflict voor individuele burgers en hun sociale leven
- ▶ de geschiedenis van Nederlands Indië/Indonesië in de context van de moderne Aziatische geschiedenis.

Een uitgebreide versie van dit jaarverslag is raadpleegbaar op de website van het NIOD: www.niod.nl

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie
Herengracht 380, 1016 CJ Amsterdam
Tel: 020-523 38 00 Fax: 020-523 38 88
E-mail: info@niod.nl

Openingstijden studiezaal NIOD:
Maandag 13.00-18.00
Dinsdag t/m donderdag 9.00 – 18.00
Vrijdag: 9.00-17.00

Website: www.niod.nl

Tentoonstelling Oorlogskind: www.oorlogskind.info.nl
NIOD onderzoeksprogramma Van Indië tot Indonesië: www.indie.indonesie.nl
Historical Research Program Japan and the Netherlands: www.japan.niod.nl